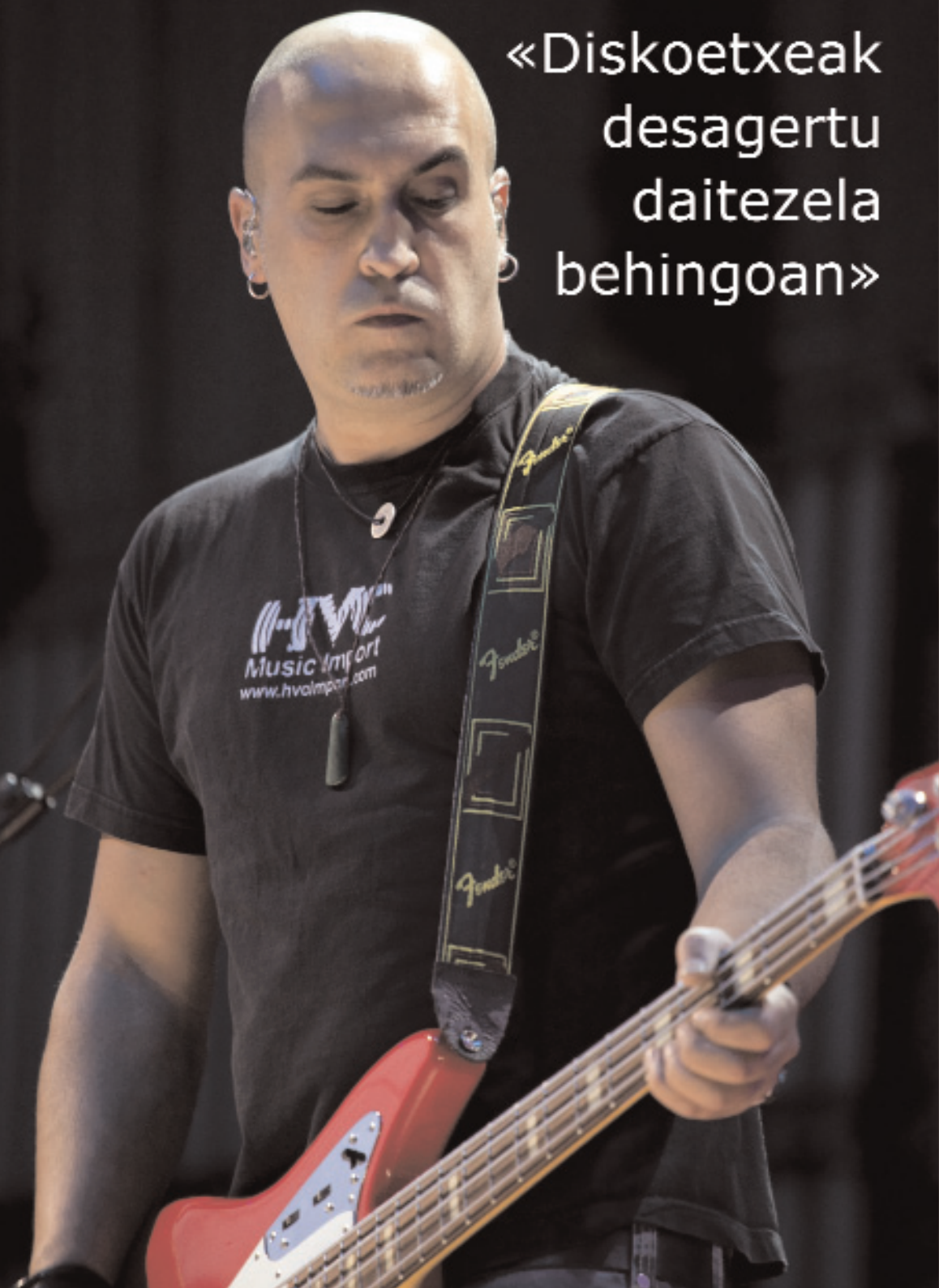

MIKEL IRAZOKI

«Diskoetxeak
desagertu
daitezela
bebingoan»

Asteko gaia

Kirola eginez
konpontzen da
gizartea

Lawrence Lessig

Creative
Commons
lizentziaren
sortzaileari
elkarrizketa

Hil zaitez 27 urterekin

eta sartu
rockaren
negozioan

Battitu Coyos

Iparraldean
euskarak
bizi duen
egoera larriaz

argia

Egutegia 2009

Salgai dagoeneko

Azalean:

- Eguzkia eta ilargiari dagozkionak
- Santutegia
- Gizon-emakumezkoen euskal izenak
- Itsasgora eta itsasbeherak

Atzealdean:

- ARGIAk 90 urtetan zehar argitaratutako testu, iragarki eta bitxikeriak.

SALNEURRIA: 8 €

ESKAERAK: 943 37 15 45

denda@argia.com

www.argia.com/denda

- 5 Deabruaren abokatua: Nerea Alias.**
Sustrai Colina.

Pertsonaia

- 11 Mikel Irazoki: "Iraultza dator".**
Uxue Alberdi.

Mikel Irazoki.

Gaiak

- 16 Azken solairuan ere bildu daiteke organikoa.**
Urko Apaolaza.
- 18 Lawrence Lessig: "Copyrighta egungo garaietara egokitu behar da".** Elisabeth Pombo eta Lander Arbelaitz.

Iritziak

- 20 Katixa Agirre. Ttakun (h)errenka.** Patxi 2.0.
- 21 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
- 22 Paula Kasares.** Izpiritu olinpikoa vs. David gnomoa.
- Joxerra Garzia.** Euskara askatu!?!
- 23 Eneko Olasagasti.** Bertsolariei inbidia.
- Joxemari Ostolaza.** Pantaila grisa.
- 24 Bertso berriak. Ehizari jarriak.** Iker Zubeldia.

Erdiko kaiera

- 28 Liburuak.** Xabier Etxaniz Erle.
- 29 Diskoak.** Iker Barandiaran.
- 30 Ezpalak/Abarrak.** Jon Torner.
- 32 Ihesi: Lauhire. Mugarri zaharren oroitzen galdutara.** Allande Sokarros.
- 35 Denbora-pasak.** Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
- 36 Zientzia eta teknologia.** Joxerra Aizpurua.
- 37 Landareak.** Jakoba Errekondo.
- 38 Denboraren makina.**
Nagore Irazustabarrena.

Oxel Erostarbe.

Termometroa

- 39 Oxel Erostarbe: "Kazetariei ez zaizue Aralarrek egiten duen politika interesatzen".** Mikel Asurmendi.
- 42 Automobilgintza: European parerik gabeko inteligentzia zentroa.** Daniel Udalaiz.
- 46 Bero-beroan.** Juan Mari Arregi, Onintza Irureta eta Xabier Letona.

6 | Kirolaren eragina gizartean | Onintza Irureta

Kirolak osasuna, sasoia mantentzen laguntzen digula oso hedatua dago. Alabaina, beste hainbat funtzio betetzen ditu jardura fisiokoak. Integrazio sozialerako proiektuetan tokia du, bizitza sozialaren zati garrantzitsua da eta emozioak kontrolatzeko bide moduan ere erabiltzen da.

25 | 27en kluba, rockaren hilotzik ederrenak

Gorka Bereziartua

44 | Battittu Coyos hizkuntzalariarekin solasean

Kristina Encinar

48 | Net Hurbil

Pello Zubiria

50 | Azkena

Balaren Bakaikoa

OHARRA

Gure huts baten ondorioz, urriaren 19ko ARGIAren azalean okerrekoak ziren data eta aldizkariaren zenbakia. 2.155.a zen ARGIA hura, eta ez 2.122.a, esan genuenez. Barkamena eskatzen dizuegu aldizkariaren harpide eta irakurleei.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estibx Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Unai Brea, Mikel Garcia, Onintza Irureta. Dokumentazioa: Garbine Ubeda. Argazkilaria: Dani Blanco. Produktzioa: ANTZA, S.A.L. Argia.com: Lander Arbelaitz, Eli Pombo, Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz, Olatz Korta. Idazkaritza Teknikoa: Aloña Sorraluze. Sustapena: Esti Parada. Publizitatea: Idoia Arregi, Maite Arrieta, Ixabel Bereziartua. Administrazioa: Marijo Aiertza, Maider Lizarazu, Mari Karmen Loiarde.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTAELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpidetza@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 135 euro. Ipar Euskal Herria: 165 euro. Espainia: 135 euro. Beste atzerriak: 170 euro. Airez: 268 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Azala: Garbine Ubeda. Azaleko irudia: Ainhize Irazoki.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
diruz lagundua

argia kontzertua

desordutan

Kerobia

Zea Mays

Urriak
31
22:00

Durangoko
PLATERUENA
kafe antzokia

ARGIAren harpidedun bazara deitu 943 36 72 85 telefonora edo bidali mezu bat gunea@argia.com helbide elektronikora urriaren 24a baino lehen eta eskatu zure **2 sarrerak DOAN**.

Leihatilan: 6 € • Aretoa bete arte

“Ezin dut egun guztia barrez pasa!”

Nerea Alias | Sutanblai.com

Sutanblai fenomeno paranormalei buruzko programa batentzako izena zela esatekotan egon naiz, baina...

SUSTRAI COLINA

Argazkia: Dani Blanco

Ez esan zuk ere txikitan telebistan agertzearekin amesten zenuenik...

Neurri batean bai, baina ez nuen esaten “ama, telebistako aurkezle izan nahi dut!”. Gustatzen zitzaidan mundu bat zen, ez hel-buru bat.

Oso ongi geratu zaizu. Oso natural.

Naturaltasuna da aurkezle batengan gehien estimatzen dudana, transmititzen zailena delako, agian. Horregatik gustatzen zait izugarri Jesús Vázquez.

Jesús Vázquez ez, zuri kamera gustatzen zaizu!

Nire laneko elementu garrantzitsua da. Nik maite dut, eta uste dut berak ere maite nauela ni.

O, zer polita! Baina ez dut sinesten telebistaren mundua hain polita denik.

Lanik gabeko tarteak krisiak dira. Curriculumak banatu, jendearekin hitz egin, zure burua saldu... Soldata baten beharrea bazeaude oso gogorra da. Punta-puntan zaudenean denek maite zaituzte, baina egun batetik bestera ez da inor zutaz gogoratzen.

ETB1-en audientzia datuekin gogoratzean zer egin behar dut, barre ala negar?

Audientzia datuak apalak dira programazioarekin asmatzen ez dugulako. Audientzia ez da tontoa, nahi duenean aldatu dezake katez. Harrapatzeko, nahi eta behar duena eman behar zaio.

Nik uste nuen orain arte aurkeztu dituzun programak funtzio hezitzailea zutela.

Era batera edo bestera bai. Saiatzen gara modernoak izaten, topikoetan ez erortzen, gidoiak apurtzaileak egiten... Ez zait politikoki zuzena izatea gustatzen. Baina ez da erraza hortik alde egitea, ez dago beti gure esku.

Pantailan ematen duzun irudia zure esku dago?

Hasieran ez, orain gehiago. Dena den, telebistako Nerea Alias pertsonaia bat da. Pantailan paper bat egiten dut. Ezin dut egun guztia barrez pasa!

Aurkezle ez, zuk aktore izan nahi duzu!

Nahiko *teatrera* naiz eta asko gustatuko litzaidake. Ez dakit balio dudana, ordea. Baten batek “tira, tira, segi umeen programak aurkeztera!” esango didan beldur naiz.

Bizitza guztian Betizuko aurkezlea izatera kondenatuta zaude, amiga!

Oraindik ere, askorentzat Oker-ekin ateratzen den Nerea naiz. Oso zaila izan arren, jendeak momentuan egiten ari naizenarengatik baloratzea espero dut, ez aspaldiko lanengatik. Denbora eta jarraikortasun kontua da.

Lasai, hor zauden bitartean ETBk zure irudia majo erabiliko du.

Horregatik dago hain ondo ordainduta lan hau. Nire soldataren barruan sartzen dela badakit, eta kontratua sinatzen dudanean oso ongi dakit zer sinatzen ari naizen. ■

DANI BLANCO

• ASTERO GAIA •

Terapia sozialerako, kirola onena

Medikuek diote ariketa fisikoa eta kirola egiteko, osasunarentzat onak direlako; kolesterolarentzat, bihotzarentzat, zirkulazioarentzat... Alabaina, gaur egun kirolak rol ugari betetzen du: gizarte integratzeko darabilgu, bizitza soziala egiteko eta emozioak kontrolatzeko, besteak beste.

ONINTZA IRURETA

ARIKETA FISIKOAK osasun fisikoan baino, bestelako kontuetan nola eragiten duen erakusteko adibideak bildu ditugu orriotan, ariketa fisikoari eta kirolari mende honetako gizarteak nolako zukua ateratzen dion ikusteko. Droga kontsumitzerakoan eta abentura kirolak egiterakoan izaten diren sentazio antzekoak aztertu dituen

ikerketan aipatuko dugu, baita Gasteizen zein Donostian integrazio sozialerako planetan nola txertatu duten futbola. Jaioberriak mugimenduen bidez munduarekin hasten duen harremana azalduko dugu eta aisialdian ariketa fisikoa egiten hasi den hirugarren adinekoen lehen belaunaldiaz hitz egingo dugu.

Kirola egitearen onura bakarra ez da fisikoa, bestelako funtzioak betetzen ditu. Esate baterako, sozializazioarako aukera polita ematen dute taldekako kirolek.

Abentura eta drogaren emozioak

Ikerketa asko egin dira bien arteko parekotasunak aztertzeko. AEBetan, Australian eta Europan, azken hamarkadatan, bien arteko lotura eginez proiektu ugari garatu dira. 1998an Katalunian, Kirol jarduera eta jarduera fisikoari buruzko artikuluen hirugarren saria irabazi zuen lanak (*Drogamenpekotasuna prebenitu elkarlaneko arrisku eta abentura jardueren bidez*) gai horixe jorratu zuen eta guk ondoko lerrootan lan haren entresaka egin dugu.

Artikulua saiatzen da erakusten drogazaleek drogak kontsumitzerakoan bilatzen dituzten emozioak eta abentura kirolak egiten dituztenek bilatzen dituztenak antzekoak direla. Droga konpultsiboki kontsumitzen da, gizarteko gatazka eta tentsioetatik ihes egiteko edo norbanakoaren edo taldeko nortasuna eraikitzeke. Droga, jaia eta dibertimendua eskutik doaz. Antzeko emozioak lortzeko balio dezaketen abentura edo arrisku jarduerak lirateke honakoak: airekoak (ala delta, paratxuta, puentinga...), uretakoak (surfa, raftinga, hidrospeeda, arroila jaitsiera, urpekaritza...) eta mendikoak (bizikleta, mendi-ibilaldiak, alpinismoa, rappela, tirolina, eskia, eskalada, espeleologia...).

Frank Farley (1986) ikerlariak “T” eta “t” nortasunak bereizten ditu. “T” nortasuna oso

nabarmena dutenek arriskua, kitzikapena eta sentrazioak bilatu eta sortu egiten dituzte. “T plus”a dutenek nortasun eraikitzailea eta sortzailea dute, alegia, abenturazaleak, zientzialari ikerlariak eta artistak dira. “T minus” nortasuna duena suntsitzailea da eta kriminala izatera ere irits daiteke. Dena dela, bi nortasunen arteko muga, askotan, lausoa da. “t” nortasuna dutenek berriz, alferrikako arriskua eta estimulazioa saihestu egiten dute.

Carles Feixa (1995) ikerlariak abentura kirolak eta gazte kulturaren imaginarioa parekatu ditu: “Bietan gorputza eta arriskua gorai-patzen dira, abiadura eta kitzikapena, edozeren gainetik oraina bizitzea. Abentura kirolak ez al dira diskoteka gauen egun-argiko bertsioa?”. *Historias del Kronen* filma jarri du adibide.

Miranda eta laguntzaile ikerlariak (1995) abentura kirolek eragindako emozioak eta sentrazioak zerrendatu dituzte: egunerokotasuna saihestu, hainbat ume jarrera imitatu, beta-endorfinak askatu, araudirik gabe aritu, konkista sentrazioa izan, plazer psikomotrizia bilatu –batzuetan narkotizatzailea, mugaraino eramana–, plazer bikoitza lortu: egitearen sentrazio bera eta froga gainditu duzulako daukazun sentrazioa. Beldurra eta arriskua nahita bilatzen dira eta baita bukaera zoriontsua ere. Norberak aldera ditzala drogek eragindakoekin.

“Abentura kirolak ez al dira diskoteka gauen egun-argiko bertsioa?”

Carles Feixa, ikerlaria

Abentura kirolak naturan eta talde lanean ez dira dro-
gamenpeketasuna dutene-
kin soilik probatzen, ezin-
duekin saioak egin dira,
baita estresa kontrolatzeko
ere, eta gaizkile gazteekin
eta tratamendu psikiatrikoan
dauden gazteekin.

Magrebtar gazteak Donosti Cup-en

Uztailean izan da Donosti
Cup, haur eta gazteentzat
Donostian antolatzen den
nazioarteko futbol lehiaketa.

Maiatzean, Donostiako
Gurutze Gorriak pentsatu
zuen harrera etxeetan dau-
den gazte atzerriarrez osa-
tutako taldea aurkeztea.
Hamasei eta hamazazpi
urteko magrebtarrak,
Gipuzkoako hainbat herrita-
ko zentrotakoak, astean bi
aldiz entrenatzen hasi ziren
Donostian.

Gazte horiek Gipuzkoan
bakarrik dauden adin txikiko
atzerriarrek dira eta Foru
Aldundiaren babesean
daude. Gurutze Gorriak
ekintza osagarriak presta-
tzen ditu hemengo gizar-
tean integra daitezen. Crono
du izena esku artean duten
proiektuak eta horren
barruan bururatu zitzaizen
Donosti Cupera aurkeztea.
Maria Díaz de Garaio
proiektuaren koordinatzaile
da eta berari galdetu
diogu zergatik aukeratu
duten kirol lehiaketa, eta
zehazki futbola, helburuak lantzeko. Haste-
ko, garbi esan digu magrebtar gazte horiei
kirola asko gustatzen zaiela, eta batik bat fut-
bola. Gustuak, interesguneak, kontuan hartu
behar gazteak erakartzeko. Hori batetik, eta
bestetik Díaz de Garaio dio gizarte integra-
zioa helburu hartuta futbolak alderdi asko
lantzeko aukera ematen duela: “Bi gauza
lotu genituen proiektu honetan. Batetik,
entrenamenduetan eta lehiaketan bertan
landu genitzakeen alderdiak: asistentzia,
puntualitatea, ahalegina, partehartzea, kon-
promisoa, talde lana, frustrazioa kudeatzea...
Bestetik, Donosti Cupen hartuko zuten
parte, ospea duen ekitaldian, gizarte onar-
pen maila handia duen lehiaketan. Gazteen-
tzako bultzada polita”.

**Goian, puenting
eginda endorfinak
askatzen. Erdian,
udan Donosti Cup-
en parte hartu
duten magrebtar
gazteak. Behean,
adineko
emakumeak
gimnasia egiten.**

Real Tanger taldeak
hilabetez entrenatu
zuen, finalurreko eta-
ra iritsi ziren lehiake-
tan eta gazteak 2009an
berriz jokatzeko desi-
ratzen daude. Askok
ez zuten inoiz taldean
kirolik praktikatu,
beste batzuek, kaleko
futboleko ondo iaioek,
lehen aldiz zapaldu
zuten futbol zelaia.
Emozioaren emozioz
ibili ziren Donostian.
Munduko Futbol Txa-
pelketa garai hartan
izateak ere lagundu
zuen giroan.

Orain, asmoa, urta-
rrean bertan udarako
prestatzen hasten da,
denbora laburrean
ezin baita askorik
landu. Hala azaldu du
Díaz de Garaio: “Urtariletik uztailean
bitartean gazte bakoit-
zarekin eta taldean
lan egiteko aukera
izango dugu, Donosti
Cupen aitzakiarekin,
futbolaren bidez, kirol-
aren bidez”.

Gasteizko Alde Zaharreen futboleko

Iñaki Luzuriaga,
Miranda de Ebrokoa
(Burgos), kale hezitzaile
da eta Gasteizko
Alde Zaharreko kale-
etan ibiltzen da arrisku
egoeran dauden 10-18

urte arteko gazteei lagundu asmoz. Gasteizko
Udalak lantzen duen proiektu honetan asmo-
ak lortzeko, alegia, arrisku egoeran diren gaz-
teak indibidualki osatu eta komunitatean inte-
gratzeko, kirola erabiltzen dute tresna gisa,
besteren artean. Kirola diogunean, gehienetan
futbolaz ari gara, Luzuriagak aitortu digun
moduan, “lehen kolpean behintzat hori dute
gustuko, nahiz eta batzuetan beste kirolei hel-
tzen dieten”. Mirandarrak azpimarratu du
kirola berez ez dela gaztea edo norbanako
edonor osotasunean hezteko tresna, izan dai-
teke bitarteko integratzailea eta izan daiteke
bereizlea, nola erabiltzen den.

Arrisku egoeran dauden gazteekin bi nora-
bidetan egin nahi dute lan. Batetik, nolabait
esateko normalizaziorako bidea egin nahi dute

gazteekin, auzoan, hirian, probintzian integratu. Eta bestetik, gizarteak gazte horiek ezagutu ditzala, elkartrukea egon dadila. Horren adibide dira futbol ligak. Batzuetan, gazte horiez osatutako ekipoak eskola arteko ligetan aritzen dira eta beste batzuetan, futbol taldeetan beraietan nahastuta daude arrisku egoeran dauden gazteak eta gainerakoak. Hainbat maila ekonomiko eta soziale-takoak dabilta elkarrekin, kultura eta hizkuntza aniztasuna da nagusi. Luzuriagak azaldu digu futbolak komunikatzeko erraztasunak ematen dituela: "Badaude gazteak eskolara ez doazena eta gaztelan ere hitz egiten ez dutenak, futboleko aritu daitezke ordea, komunikazioa errazagoa da. Hitzez ezin dira komunikatu, baina ligan jokatzeko dute besteekin batera, prentsan agertzen dira ...".

Luzuriagari galdetu diogu ea arrisku egoeran dauden gazte gehienak Gasteizen etorkinak diren. Baietz, lehen anekdota zena orain gehiengo da. Maila sozioekonomiko eskasa duten etorkinak, heziketa gabeziak edo familia arazoak dituztenak. Ijitoekin ere egiten dute lan eta gainerakoan bertakoei oso gutxi, agian -dio Luzuriagak- ikusezinagoak direlako, ez ez daudelako.

"Entrenamenduetan eta lehiaketan ondoko alderdiak landu ditzakegu: asistentzia, puntualitatea, konpromisoa, talde lana, ahalegina..."

**Maria Díaz de Garaio,
Gurutze Gorriko koordinatzailea**

Auzoan, plazetan, kaleetan, ziberkafetan ibiltzen da Luzuriaga, lehen harremanen bila. Zer moduz erantzuten duten adierazi du: "Bi aldeak esan behar dira; batzuk saiatu dira auzo berrian, hiri berrian integratzen baina ez dute lortu, beste batzuetan gertatzen da inork ez diela eskua luzatu integratzeko. Berarengan arreta jartzen baduzu ez dizu ezetzik esango, beste gauza bat da hasierako pauso horretatik aurrera egingo duzun ala ez. Kontua da batzen gaituen zerbait izatea". Oraingo honetan kirola. Horregatik iruditu zaio kale hezitzaileari aberrazioa eskolan ariketa fisikorako ordu kopurua murriztea.

Jubilatuak kiroldegian

Antxelmo Astiazaran Zestoako (Gipuzkoa) Udaleko kirol teknikaria da. Hari galdetu nahi genion ea gaur egun hirugarren adinekoek kirola nola baloratzen duten, zergatik egiten duten kirola. Duela 20 urte baino gehiago hasi zen jubilatuei gimnasia eskolak ematen eta badu horretan esperientzia. Horri buruz hitz egin digu, baina kosta egin zaio hirugarren adinekoek buruz soilik hitz egitea, batik bat, orokorrean gizarteak kirola zertarako erabiltzen duen kezkatzen duelako.

azaroaren 2an

Larrabetzun

Frontoian, 17:30ean

bota

Bizkaiko bertsolari txapelketa 2008

Lander Ibarluzea
Miren Amuriza
Joseba Artza
Jone Uria
Gorka Ostolaza
Arkaitz Zipitria

Gaijartzailea:
Leire Aurrekoetxea

www.botasarean.biz

argia

Mugimendua eta mundua

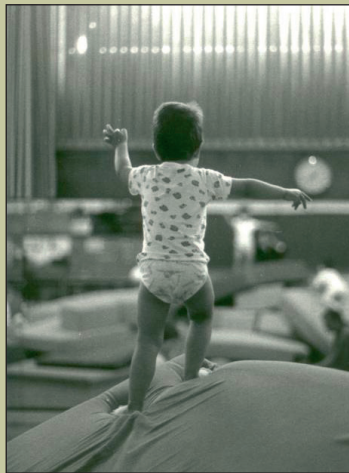
Gizakiak ariketa fisikoa eta kirola zertarako erabiltzen dituen edo zertarako erabil ditzakeen adibideak ematen ari gara. Alabaina, agian ez gara ohartu mugimenduak, besterik gabe, duen garrantziaz. Bada, mugimendua gizakiaren jardura ororen oinarria da, bizirik gaudenaren adierazpidea, hala esan digu Elena Herran psikomotrizistak.

Herran EHUKo irakaslea da Pedagogia Fakultatean eta *Psikomotrizitatearen analisia eskolatzeko hasieran: biziaren hirugarren urtean zeharkako jauziaren azterketa psikogenetiko eta behaketaren bidezkoa* tesiaren egilea. Berak lagundu digu psikomotritzitateak inguruarekin duen lotura hobeto ulertzen.

Mugimenduak gizakiarengan duen garrantziaren adibide garbia haurrak dira, hitz egiteko gaitasunik ezean mugimenduaz baliatzen baitira. Areago, 0 eta 3 urte arteko tartean haurrak bizi osoan zehar izango dituen gaitasun guztiak pizten ditu, beraz garrantzi handiko garaia da.

Psikomotritzitatean aurreiritzi asko bertan behera geratu direla azaldu digu Herranek, hots, psikologiaren esparrutik asko landu den gaia neurozientzien aurrerape-nei eta ekarpenei esker beste era batera ulertu behar da.

Gizakia diseinatuta dago bizirauteko, alegia, mekanismoak ditu eguneroko oztopoei aurre egiteko eta haurrak jaiotzen den egunetik bere gorputzaren eta inguruaren arteko harremana hasten du. Umeak gaitasun batzuk ditu, gaitasun horiekin ingurune jakin batean moldatu behar du, era bateko edo besteko harremana eraikiko du inguru horrekin. Mugimenduaren eta giza gorputzaren arteko harremana hobeto ulertzeko jaioberraren eboluzioaren hainbat une garrantzitsu aipa genitzake. Amaren sabeletik ateratakoan umeak grabitate-

Elena Herran psikomotrizistak haurren jauziak ikertu ditu. Saio horietakoa da goiko argazkia.

ri egin behar dio aurre. Lehenengo postura horizontalean egotea izango da; hanka gurutzatu eta bira emango du, ahozpezz jarritz. Etzanda egotetik hurrengo pausoa burua bere kasa eustea izango da. Ondoren lau hankan hasiko da, gero eseri egingo da eta azkenik zutik jarriko da. Azken pausoa jauzia egitea da. Distantziak, sakontasuna, bertigoa... moduko kontzeptuak ikasten doa haurra. Ikasten doa baldin eta bere kabuz probatzen uzten bazaio. Horixe da Herranen galdera: “Nola lantzen da 0-3 urte arteko haurren psikomotritzitate familia, eskolan, haurtzaindegian? Zenbateraino ez dizkiegu hainbat mugimendu eta portaera erakusten edo batzuetan derrigortzen? Umeak ikasi behar du, probatu behar du gorputzaren eta ingurunearen arte-

ko harremana, mugimenduaren bidez”.

Haurren jauziak ikertu asmoz, behaketa lana egin zuen Herranek bideoan grabatuz. Psikomotritzitate aretoaren sentitze-mugitzezko espazioan behatu zuten nola egiten zuten jauzi hurrek. Bada, pare bat ume, jauzi egiteko plataformatxoan *Operación Triunfo* telebista saioko kantari baten abestia kantatzen hasi ziren eta hura imitatuz dantzan ikusten dira jauzi saioan. Nola azaltzen da imitatzezko gaitasun hori? Neurozientziek orain gutxi adierazi duten bezala, neurona ispiluen bitartez, besteen mugimenduak ikusi eta berdintsu errepikatzezko gai gara gizakiok txiki-txikitatik. Imitatu egiten dute hurrek eta ez dituzte beti adibiderik onenak hartzen, bestetan gurasoek gehiegi babesten edo laguntzen dituzte munduarekiko harremanaren abenturan... Ondorioak ditu horrek: haurrak ez du ikasi inguruarekin harremana ondo egituratzen, ezta bere burua behar den moduan garatzen ere.

Duela 20 urte jubilatuenak, emakumeak gehienak, gonarekin, makillatuta eta taldean joaten omen ziren kiroldegira, batez ere, taldean. Gizonezkoak hiru edo lau, bakoitza bere kabuz. Emakumeak etxetik ateratzeko eta lagunekin ondo pasatzeko irrikaz zeuden. Gizonek uste zuten ariketa fisikoa ume jolasa zela eta nekez hurbiltzen ziren kiroldegira. Joaten zirenentzat edozein ariketa fisiko norgehiagoka bihurtzen zen, Astiazaranen iritziz, “umeak baino okerrago ziren eta dira”. Orduan osasunarentzat ona izan zitekeenaren ideiak ez zuten indar handirik, gehiago zen jardura soziala. Eskerrak —dio Astiazaranek— sendagileek asko azpimarratu zituzten ariketa egitearen onurak. Dena dela, eguneroko lanaren poderioz igarri zuten jubilatuek sasoi hobea zutela. Amona bat

joan zitzaion behin Astiazaranen halako keinu arraro bat egiten: “Begira Antxelmo, begira!”. Alegia, besoa lehen aldean askoz atzerago eraman zezakeela eta lehen ez bezala orain bakarrik orrazteko gai zela.

Jardura fisikoa berdina osasuna eta denbora-pasa lagun artean. Ez du uste Astiazaranek kirola arrazoi horiengatik egiten denik orain. Zorrotz esan digu: “Kolpetik aurrera egin genuen, gutxi batzuen zen kirola gizartera zabaldu zen, jendea kosta zitzaion sinestea jardura fisikoa onuragarria zela. Orain atzera egiten ari gara berriro. Ia inork ez du disfrutatzen kirola egiten, 50 urterekin begiratu gaitzaten ari gara kirola egiten eta gorputza muturreraino estutzen dugu. Ondorioak ikusiko ditugu”.

Hurrengo baterako puntua jarri digu. ■

• PERTSONAIA •

Mikel Irazoki

Amonak, gizon famatu bat ikusten duen bakoitzean, hasperen egin, eta esaten du: “Nolako emakumea ote dago halako gizonaren atzean?”. Luzitzen den guztiak behar baitu oinarria, erritmoa: baxua.

UXUE ALBERDI

Argazkiak: Ainhize Irazoki

«Iraultza dator»

Google-en “Mikel Irazoki” idatziz gero, izen handiko abeslarien itzalean agertzen zara. Itzal horrek babestu egiten zaitu ala argia kentzen dizu?

Ez naiz foku zalea, eta egiten dudana kontuan hartuta, ona da izen horien atzean egotea. Nire musika egitea ere gustatzen zait, eta egiten dut, baina ez daukat mundu guztia-erengana iristeko beharrik. Gauzatxoak egiten ditut, eta Interneten eskegita daude. Dena den, nire lanean asko gozatzen dut: askatasuna ematen dit moldaketak egiteko, musikariak hautatzeko...

Noiz esan zenuen aurreneko aldiz “musikaria naiz”?

Uste dut oraindik ez dudala sekula esan... Baina txikitatik da nire parte. Aita eta anaia ere musikariak dira, eta etxea musikaz beteta egon da beti. Goraino. Musika-tresna bat jo nuen aurreneko aldian hiru urte nituen: aitararen txaranga izan zen, turuta bat zuen tronpeta jo nuen. Lau urterekin kaxa... Bostekin... Eta gaur arte, gelditu gabe.

Zer dauka Berak hainbeste musikari emateko?

Ez dakit, baina beti egon da zaletasuna eta horretara jarritako jende asko. Umetan denok jotzen genuen eskusoinua, txistua edo musika-tresna tradizionalen bat. Eta musika eskola ere hor dago. Iaz ikasturte amaierarako jaialdira joan nintzen eta harrituta gelditu nintzen: zenbat jende! Beran mundu guztiak jotzen du zerbait.

M-ak eta Bizkar Hezurra alde batean eta Miguel Bosé, Ana Torroja eta David Bisbal, bestean. Nola egiten da tarteko zubia?

Halaxe etorri da, ez naiz bila joan. Lehen Euskal Herrian aritzen nintzen, aipatu dituzun talde horietan eta abeslariari laguntzen ere bai: Anje Duhalderekin, Garirekin, Juan Carlos Perezekin... 1993an Txetxo Bengoe-
txearekin jotzen hasi nintzen 21 japonesa-
taldean. Txetxok Madrilgo bulego batean lan egiten zuen eta, hain justu, bulego horrek dauka Miguelen eta Anaren ardura ere. Hor-
txe hasi nintzen muturra sartzen. Baina Txe-
txorekin lan egin nuenetik Miguel Bosérekin lan egiteko deitu zidaten arte zazpi edo zor-
tzi urte igaro ziren. Dena den, nire burua ezagutzera emateko aukera eman zidan, eta

baita Luz Casalekin, Suso Saizekin eta beste batzuekin lan egiteko parada ere.

Entzule kopuruaz eta diru-sariaz gain, zer gehiago aldatzen da talde txiki batean jotzetik erraldoi horiekin jotzera?

Ez dago itzalik gabeko argirik. Maitasun handiz gogoratzen dut M-aken eta Bizkar Hezur-
raren garaia, kristorena zen. Oraingoa ezber-
dina da. Ardura gehiago dauzkat nire gain, baina baita bitarteko gehiago ere: ekipo onak, teknikari eta musikari onak... Azken batean, enpresa bat da. Xehetasunik txikiena ere aurrez prestatuta dago eta horrek goi mailako ikuskizunak egiteko aukera ematen du. Lan karga ere handia da: begirik bildu gabeko egu-
nak igaro ditugu programatzen, nahasketak egiten... Zuzeneko disko baterako bezala egi-
ten da lan, eta gero halakoxea da emaitza. Talde txikiek ez daukate horretarako denbora-
rik eta bitartekorik: ez dute beti ekipo berare-
kin jotzen, teknikariak ere aldatu egiten dira... Gure lan-taldea finkoa da; berberak gara hasieratik amaierara, eta lau urte daramatzagu elkarrekin lanean: ingeniariak, kanpoko soinu-
koak, barruko soinuak, argietakoak. Elka-
rren herrenak ezagutzen ditugu eta denok norabide berean goaz. Handia da hori.

“Jazz-ean errespetua zaio musikarien adinari, baina pop-ean azkar jubilatzen dute jendea!”

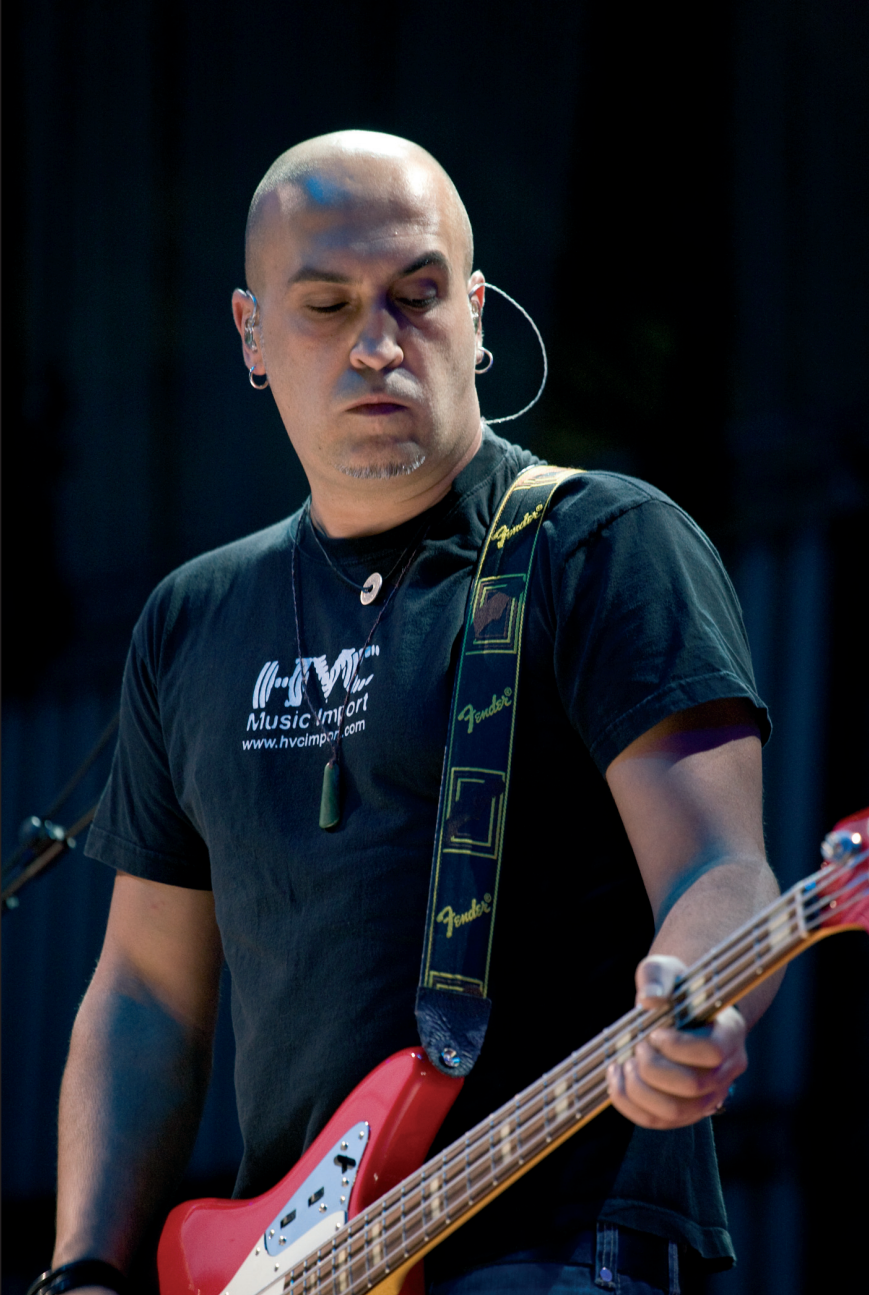
Artistekin ala artistentzat jotzen duzu?

Galdera ona. Niretzat planteamendua berbera da beti: proiektu batean parte hartzea erabakitzen dudana momentu-
tik, izan Bisbalekin, Miguelekin nahiz Anjerekin, “bai” esaten dudana momentutik dena ematen dut. Nik lagundu egiten diot artistari. Abesla-
riari babesa ematea da nire lana, eroso eta seguru kanta dezan oinarri sendo bat eskain-
tzea, adierazi nahi duen horri trapolina jar-
tzea. Oinarria jarri behar dugu guk, artista luzitu dadin.

Izen handien atzean artista handiak daude beti?

Bai, jakina. Inor ez dago kasualitate hutsez. Urtebete egon zaitezke kasualitatez, baina esateko ezer ez badaukazu, benetako dohai-
nik ez badaukazu, adierazteko modu propio-
rik ez badaukazu, alferrik izango duzu mun-
duko aurpegirik politena.

David Bisbal *Operación Triunfo*ko produktu gisa ezagutu duzu. Luzeagoa da Miguel Bosé-

ren eta Ana Torrojaren ibilbidea. Haiekin lan egitean, alderik nabari da?

Bisbalen bigarren biran egin nuen lan, eta tipoa langile nekaezina da. 85 kontzertu egin genituen lau hilabeteen, eta gauero dena ematen zuen. Egiten duena benetan sinesten du, presentzia handia du, *power* ikaragarria. Nik errespetu handia diot, gustura lan egin nuen berarekin. Anak eta Miguelek bide luzea dute atzetik, eta bideak beste patxada bat ematen du, gauzak beste era batera hartzeko lasaitasuna eta konfiantza. Baina taula gainean ez da ezer aldatzen: inporta duena komunikatzea da, eta horretan paregabeak dira hirurak.

Zein da hedabideen papera musikari dago-kionez?

Saldu nahi dena promozionatzen da, eta hedabideek ere tartaren zati bat jan nahi dute. Horregatik, artista batek hedabide jakin batekin tratua egiten badu gehiago jarriko dute. Azkarregi bizi gara, musikan ere bai. Telebis-

Nortasun agiria

Mikel Irazoki baxu-jotzailea 1969an sortu zen Beran. Musikak marrazten du bere bizitzako marra kronologikoa: 5 urterekin atabala jotzen zuen; gero, eskusoinua; M-ak eta Bizkar Hezurra taldeetan jo zuen, baita Anje Duhalderekin, Garirekin eta Juan Carlos Perezekin ere. Ondoren, Ana Torrojarekin, Luz Casalekin eta David Bisbalekin aritu zen, besteak beste, eta, gaur egun, Miguel Boséren zuzendari musikala da.

tan agertzen diren artistak enpatxura arte errepikatzen dituzte, bonbardatu egiten dituzte, eta espektatibak bete ezean, ahanzturara kondentzen dituzte. Lehen apustu handiagoak egiten ziren: bost edo hamar urterako kontratuak, artistak poliki-poliki hazten joan zitezten. Abeslarien ibilbidea babesten zen. Orain ibilbideak bost axola: irudia saltzen da. Orain ez zaio musikari eta alderdi artistikoari behar besteko baliorik ematen. Ia dena marketina da.

“Nik ez dut musikatik bizi nahi”. Askotan entzuten diegu gure musikariei. Sinesten al duzu?

Musikarekin bizitzea da kontua, ez musikatik bizitzea. Musikaren munduan zaude, eta egiten duzunak bizitzeko ematen badizu, bikain. Ni orain ezin hobeto nago: urteak daramatzat jende garrantzitsuarekin lanean eta gustatzen zaidana egiteko askatasun handiarekin. Baina bihar edo etzi hau amaituko balitz, ez nuke arazorik izango hona etorri, hemen jotzen jarraitu eta beste zerbaitetan lanean hasteko. Ez daukat arazorik musikatik bizitzeko, musikatik ez bizitzeko ere ez. Baina uste dut musikari guztien ametsa dela denbora guztia musikari eskaini ahal izatea.

Boséren zuzendari musikala zara. Zein da zure lana?

Artistak bira bakoitzean esan nahi duen horri musika jartzea. Lehenbizi, berarekin bildu eta zer soinu mota nahi duen entzuten dut, zer moldaketa mota nahi dituen; ez noren antza izan nahi duen, baina bai erreferentzia batzuk. Horren arabera, zer talde osatuko dugun erabakitzen dugu: bateria, baxua, pianoa, gitarra bat ala bi, korurik bai ala ez... Ondoren, etxean sartuta, moldaketak egiten eta musika-tresna bakoitzak zer joko duen erabakitzen hasten naiz. Programatu ere egiten dut: klaketa baten gainean grabaturiko soinuak eramaten ditugu, eta hori prestatzeak lan handia ematen du. Hori amaitzean, entseguak: “zuk hau joko duzu, zu hemen isilduko zara...”. Eta denak etxera doazenean, programatzen jarraitzen dut! Lana da, baina asko jasotzen dut bueltan. Gainera, Anak eta Miguelek askatasuna ematen didate, eta musika neure egiten uzten didate. Ez dira nire kantuek, baina kantuek zuzenean entzuten direnean, asko daukate niretik.

Mikel Irazoki

Psikologia aipatzea ahaztu zaizu. Hainbeste artista, bakoitza bere egoarekin...

Arrazoi! Jendea pozik mantendu behar da, eta horretarako entzuten jakin behar da. Batzuetan aita papera egitea tokatzen zait, anaiarena bestetan. Neskalgunarena ez, baina ia-ia! Garrantzitsua da taldetik gertu egotea. Eta askotan, bitartekari lana egin behar da: arazo bat dagoeanean ardura zeure gain hartu. Jendeari ahalik eta pisu gehiena kendu behar zaio, kezkarik gabe eta pozik jo dezan.

Zer abantaila eta muga ditu Euskal Herrian musikari izateak?

Hemen ere mugimendu handia dago, talde asko daude, baina, tira, merkatua handiagoa da kanpoan; hau herri txikia da eta ez du maniobra tarte handirik uzten. Kanpoan ere garai zailak dira, purrustada berberak entzuten dira Bartzelonan eta Madrilen ere: “Ez dago *bolorik*, ez dago *sosik*”, baina, zalantzarik gabe, leku gehiago dago.

Euskal Herrian hasi zinen, baina batetik bestera zabilta gaur egun. Ikuspegi horretatik, nola ikusten duzu euskal musikaren egoera?

Askok gustatzen zaizkidan gauzak entzuten ditut. Gure eskualdean proposamen interesgarri asko egiten dira: hor daude Borrokan eta Sixty sexers, hor dago Xabi Erkizia ere bere kreaio alternatibo eta martzianoekin... Ez du betikoa egiten, eta poztekoa da hori, ze, hemengo irratia piztu eta, *joder*, orain hamar urteko musika bera jartzen dute! Bi alderdi daude: batetik, batere arriskurik hartzen ez duen alderdi hori eta, bestetik, aipatutako artista horiek, gauza berriei ausartzen direnak. Banda asko daude, baina babes handiagoa behar lukete, errespetu handiagoa.

Musika krisian dagoela diote, baina krisian dagoena ez al da musikaren inguruan antolatu den negozioa?

Zalantzarik gabe. Diskoetxeak dira kontu honetako aprobeitxategiak, eta haiek dira krisia hitzean-hitzean aipatzen dutenak, orain galtzeko gehien dutenak baitira. Noizbait gertatu behar zen. Musika ez da geldituko: nahikoa da gitarra bat, mikro bat eta egindakoa Interneten zintzilikatzeko ordenagailu bat. Baina diskoetxeek gero eta gutxiago inbertitzen dute, eta desagertzera egingo dutelakoan nago. Desagertu daitezela behingoan, eta azalduko dira beste bitarteko batzuk! Apple-en iTunes denda, esaterako. Bertan euro baten

AZKEN HITZA

Zuzenekoa

“Zerbaitek iraungo badu, zuzenekoak iraungo du. Kontzertuak salbatuko dira. Orain krisian gaude, baina zuzenekoa ez da desagertuko. Beraz, kontzertuak lortzeaz arduratzen diren managerrek lanean jarraituko dute, nik uste”.

Euskaraz abestea

“Hemendik kanpora atera nahi baduzu, euskaraz abestea muga da. Kepa Junkerak egin duena esperimendu interesgarria da, euskaraz ez dakiten hainbat abeslari euskaraz kantari jartzea. Segur aski jende asko hurbilduko da diskora eta euskarara izen handi horiek erakarrira. Dena den, euskara muga izate horrek asko du aurreiritzitik ere: zenbat jende dago musika ingelesez entzun eta tutik ulertzen ez duena? Gainera, euskal talde bat gaztelaraz abesten hasten bada, inork ez dio merkatu berrian arrakastarik bermatzen. Nik musikan sinesten dut, mezuan, eta ez horrenbeste mezua helarazteko erabilitako hizkuntzan”.

truke erosten dira abestiak, edonoren esku dago hori. Interneti esker lehen baino musika gehiago entzuten dela uste dut. Arazoa da salmenta bideak dauden bezala daudela, eta diruak beste nonbaitetik etorri behar duela. Agian, musika argitaratzearen funtzio behinena gero zuzenean jo ahal izatea da. Iraultza dator.

Eta iraultzaren aurrean nola ari dira moldatzen diskoetxeak?

Ez daukat horiekin harreman handirik, zuzenekoaz arduratzen bainaz batez ere. Baina aberastu nahian jarraitzen dute, ahalik eta inbertsio txikiena eginez, gainera. Lehen, disko bat grabatzeko aurrekontu majoa izaten zen: estudio ona, nahikoa denbora, musikariak kontratatzeak dirua... Orain iturria ixten dute, alde guztietatik.

Teknologia berrien aurrean dardarka daude.

Askotan entzun dut: “Disko baten truke 20 euro ordaindu behar dira eta, zertarako? Diskoetxeak aberasteko? Berez, ez du hainbeste balio!” eta neurri batean arrazoi dute. Noski, jendea aspertu egin da eta esan du: “Doazela popatik!”. Tarteko irtenbideren bat bilatu behar litzateke: kontsumitzaileari ezin zaio dirutza eskatu, baina nolabait arautu behar litzateke Internetekoa ere. Ondo iruditzen zait kanta bakoitzeko euro bat eskatzea, hala, norberak erabaki dezake zer erosi. Arautzea garrantzitsua da, ez betikoek patrikak bete ditzaten, etorkizunean ere musika egitea posible izan dadin baizik.

Patrikak betetzeaz ari garenez, SGAEk autoreen eskubideak babesten ditu ala aberastu egiten da haien lepotik?

Hori ere bai. Baina eskubideak nolabait babestu behar dira. Ez dakit SGAE den erakunderik egokiena, ez baitago besterik, eta ez

dakit oraingo metodoa den horretarako egokiena, segur aski ez. Aitortu dadila lanak norenak diren, eta horrek dirurik ematen badu, autorearentzat izan dadila, ez beste inorentzat.

Gure inguruan gero eta ohikoagoak dira jaialdi erraldoiak eta makrokonzertuak. Onik egiten al diote musikari?

Ni ezezkotan nago. Makrokonzertu horietan 20-30 talde entzungo dituzu asteburu batean, baina ez dituzu berezko eszenografiarekin, berezko muntaiarekin eta soinuarekin entzungo. Nik nahiago talde bakoitzaren eskaintza bere osotasunean ikusi. Akaso, punta-puntan ez dauden taldeentzat izan daitezke mesedegarri makrokonzertuak: promozionatzeko.

Asko izan dira eskenatokietara itzuli diren talde mitikoak. Zakur zaharrek ez al diete berriei lekurik kentzen?

Bai. Inork ez du arriskurik hartzen, uzta segurua denean bakarrik inbertitzen da. Alde batek, ondo dago, orokorrean oso errespetu gutxi baitzaio musikarien ibilbideari, karrerari. Beste herrialde batzuetan hori ez da hala: Frantzia, Ingalaterran edo Mexikon, adibidez, bestelako errespetua diote musikarien ibilbide osoari. Espainiako Estatuan, ez. “Badator betikoa betikoarekin”, esaten da. Non gelditzen da artisten karrera, garapena, koherentzia? Idazleek gero eta hobeto idazten duten bezala, gero eta hobeto jotzen dute musikariek, gero eta hobeto abesten abeslariek. Hemen, adin batetik aurrera, zaharregia zara. Jazzean ez da berdin gertatzen, errespetua zaio adinari, baina popean azkar jubilatzen dute jendea!

Nola garatu da musikarekiko duzun jarrera urte hauetan guztietan?

Gero eta indar handiagoa jartzen dut nire lanean. Seriotasun eta pasio handiarekin lan egin izan dut beti, musikak zoratu egiten bainau, baina gero eta barrurago bizi dut, lanean igartzen dut. Etxean lanean ari naizela “ene, 12 ordu pasatu dira eta ez dut deus ere jan!”, esaten diot neure buruari. Badakit lana eta beste guztia bereizten, baina zailagoa da pasioak pizten dizkizun lan batetatik deskonektatzea. Dena den, deskonektatzen jakin ezean, galduta zaude.

Berriro Euskal Herrian lan egiteko gogorik bai?

Jakina, egoerak hala aginduta baino ez dut utzi, lan askorekin nabilelako. Baina ni hemen bizi naiz, Beran. Hemen ekoiztea gustatuko litzaidake, baita jotzea ere. Madrilen bitarteko gehiago daude, baina artea leku guztietan dago. Artea dagoen lekuan, ni, gustura. ■

Moldatu ala hil

“Taldeak egoera berrira moldatu beharko dira: aldaketak egokitzea eskatzen du. Iraultzetan beti dago bidean gelditzen den jendea, baina benetan musikaria denak ez dio egoera aldatu delako musikari izateari utziko”.

kazeta.info

berriak | iritzia | blogosfera

HASTAPENA | Euskal Herria | Mundua | Kultura | Kirolak

Informazio haria

Ipar Euskal Herrian
sorturiko euskal
egunkari digitala

www.kazeta.info

www.kazeta.info

www.kazeta.info

www.kazeta.info

www.kazeta.info

www.kazeta.info

IPARLA KOMUNIKAZIOA elkartea
Donibane Garazi
harremanak@kazeta.info

Atez ateko zabor bilketa

Azken solairuan ere bildu daiteke organikoa

Hirian zaborra atez ate biltzea ezinezkoa dela esan izan dute zenbaitzuk. Baina Kataluniako ekimenek hankaz gora jarri dute uste hori. Biztanle dentsitate handiko herri batzuetan emaitza bikainak izan ditu sistema horrek.

URKO APAOLAZA

BARTZELONAKO Canet de Mar herrian 12.429 lagun bizi dira 5,5 kilometro koadrotan eta zaborra —organikoa ere bai— atez ate biltzen da bertako etxebizitza guztietan. Biztanle dentsitate handiko herria da Canet de Mar, 2.400 bizt/km² ditu; hau da, Donostialdekoa bikoiztu egiten du. Zifra hori esanguratsua da, zaborren inguruan Gipuzkoan azken urteetan sortu den eztabaidan uste oker bat agerian uzten baitu.

Marroia denena da, zaborra norberarena

Errausketaren aurrean, San Markos Mankomunitateko arduradunek eta herri plataformek diote zaborraren banaketa eta bilketa etxebizitza bakoitzetik egitea dela alternatiba. Modu horretara birziklapen tasa izugarri igotzen da, batez ere gai organikoak konpostatzeko biltzen direlako. Hain zuzen, Usurbilen datorren urtearekin hastekoak dira funtzionamendu horrekin, Xabier Errekondo alkateak (EAE-ANV) adierazi duenez.

Baina Gipuzkoako Hondakinen Partzuergotik eta Aldunditik behin eta berriz entzun dugu soilik herri txikietan gauzatu daitekeela atez ateko bilketa sistema —Usurbilek 5.000 biztanle ditu— eta dentsitate handiko auzoetan, aldiz, zailagoa dela. Horrela, Gipuzkoarako hiri hondakinen Planak ez du aurreikusten atez ateko zabor bilketarik hiriguneetan eta beste aukera batzuk proposatzen ditu; esaterako, zabor organikoa biltzeko bosgarren kontenedore bat. Kontenedore “marroia” deitzen dena hainbat udalerritan jarri du Diputazioak, baita Donostiako Amara auzo populatuan ere —1.470 familiak parte hartu dute programa horretan, biztanleen %15ak—. Bertan bildutakoa Azpeitiako Lapatx konpost plantara eramaten ari dira maiatzaz geroztik.

Ekologisten aburuz kontenedore marroiak ez dio aterabiderik emango zaborraren arazoari,

Atez ateko bilketa gauza erreala da; Katalunian 250.000 lagun baino gehiago ari dira jadanik horretan.

izaera boluntarioa duelako —nahi ez duenak ez du zertan erabili— eta hiriguneetan atez ateko bilketa egitea posible dela ziurtatu dute. Italiako Novara herrian (100.000 biztanle), adibidez, hondakinen %70 birziklatzen da eredu hori erabiliz. Bestalde, Katalunian kontenedo-

reak erabiltzen dituzten udalerrien artean %30 birziklatzen da, atez ateko bilketa ezarri duten herrietan, aldiz, %80ko tasa izan dute.

Duela gutxi, udalerrietan atez ateko bilketa egiteko gida kaleratu dute Katalunian (*Manual municipal de recollida selectiva porta a porta a Catalunya*). Gida horretan udalerrri bakoitzaren emaitza eta datu zehatzak jakin daitezke. Canet de Marrez gain, beste herri batzuetan biztanleria dentsitatea handia dago –ikus koadroa–. Herritarrek egutegi zehatza dute zaborra igortzeko eta ohartarazpenak jasotzen dituzte bereizketa ongi ez badute egiten. Nola moldatzen dira herri populatu horietan atez ateko bilketa selektiboa egiteko? Zein dira hiriguneetan aplikatu beharreko gakoak?

Etorkizunerako hitza: "coresponsabilització"

Kataluniako *Porta a Porta* (PaP) udalerrien elkarteak kaleratutako gidak dio sistema horrek erronka nagusi bat duela hirietan: zaborraren indibidualizazioa mantentzea. "*Com més clarament s'aconsegueixi aquesta individualització, més fàcil serà sostenir la coresponsabilització i la percepció d'obligatorietat*", dio gidak. Hau da, herritarrek erantzukizun sentsazio handiagoa izaten dutela zaborra banakatzen denean, eta bide horretan, zabor gutxiago sortzen dela.

Eraikinak dituen solairu, bizitza eta ezaugarriak nola, hondakinen banakaketa hala. Bizitza kopurua gehitzen doan heinean, bereizketa solairu eta eskailera bakoitzeko egiten da. Bestalde, zaborra uzteko lekua da hiriko arazo larrietako bat. Kataluniako herrietan soluzio ezberdinak bilatu dituzte: ezkaratzetan leku berezia egokitu, espazio publikoa ordutegi zehatzetan okupatu... Hondakinak biltzeko udal zerbitzuak ez du berebiziko egokitasunik behar eta esperientziak erakutsi du kudeaketa zuzenak –azpikontrataziorik gabe– komunikazioa hobetu eta herritarren konfidantza handitu duela. Dena den, PaPko udalerrien %20k bakarrik kudeatzen du zuzenean zaborren bilketa oraindik.

Eztabaida gainditua?

Badira urte batzuk Katalunian hainbat erraustegi dituztela. Horregatik, Zubietako (Gipuzkoa) erraustegiaren alde daudenek diote zaborrak erraustea bateragarria dela birziklapenarekin. Baina hain justu, Katalunian atez ateko bilketarekin hasi ziren erraustetako soluziorik ematen ez zuelako. Duela urte

BILKETA ETA BIZTANLE DENTSITATEA KATALUNIAKO ZENBAIT HERRITAN			
Herria	Biztanleak	Dentsitatea (bizt./km ²)	Birziklatzeko bildutakoa
Canet de Mar	12.429	2.400	Lehen %13
			Orain (atez ate) %61
Argentona	10.868	448	Lehen %19
			Orain (atez ate) %52
Saint Sadurn d'Anoia	11.350	621	Lehen %26
			Orain (atez ate) %81

* Biztanle dentsitatearen konparaketarako (bizt./km²): Eibar 1.100; Hernani 480; Pasaia 1.400; Beasain 430; Tolosa 478.

batzuk bederatzi erraustegi zeuden, gaur egun, lau besterik ez. Dena den, eztabaidak puri-purian jarraitzen du, ez bakarrik erraustetari dagokionez, zabor bilketa sistema ere auzitan baitago.

Vilassar de Mar-en 2003an hasi ziren zaborra atez ate biltzen; %60ko birziklapen tasak lortu zituzte eredu hori erabiliz eta hainbat sari ere irabazi zituzte lan horregatik –18.000 biztanleko herri koxkor eta turistiko honetan etxebizitza bertikalak eta populatuak dira nagusi–. Baina iazko azaroan Udal Gobernu berriak kontainerren sistema tradizionalera itzultzea erabaki zuen, antza, orain artekoak kostu handia zuelako dirutan eta ez zuelako "funtzionatzen". Horrek protesta ugari eragin du PaPren alde daudenen artean, plataforma bat ere sortu dute eta Udalak gastatutako dirua "inbertsio pedagogikoa" izan dela esan dute bere arduradunek.

Vilassar de Marreko eta Kataluniako beste hainbat herritako adibideek erakutsi dute hiriko etxe blokeetan ere birziklatu daitekeela zaborrari izena jarritz, baita azken solairuan ere. Beraz, Gipuzkoako herri populatuenean ere egin dezakete halakorik; herri bakoitzari hoberen datorkion eredu logistikoa ezartzea da gakoa. ■

Porta a Porta elkarteak atez ateko bilketa egiteko gida kaleratu du; hirietako erronka nagusia da zaborra norberarena dela sentiaraztea herritarrari

Lawrence Lessig

«Copyrighta egungo gara

Lawrence Lessig Creative Commons lizentzien sortzailea Euskal Herrian izan berri da Remix liburua aurkezten, Arabako Parke Teknologikoan. Agenda oso estua duen arren, ARGIAk elkarrizketa laburra egiteko aukera izan du.

ELISABETH POMBO ETA LANDER ARBELAITZ

Argazkia: Lander Arbelaiz

LESSIG ABOKATUA DA eta zuzenbidea irakas-ten du Stanford Unibertsitatean. Sormen askatasuna maite du. Horregatik sortu zuen *Creative Commons* ekimena, informazioaren eta ezagutzaren partekatzeari jabetza eskubideek ezartzen dizkieten mugak gainditu asmoz. Hala ere, garbi adierazten du ez dagoela Copyright-aren aurka; are gehiago, sormena bultzatzeko tresna garrantzitsua dela iruditzen zaio. Baina euskalduna bezalako kultura txiki batean Creative Commons lizentziek eta software libreak ekarri ditzaketen abantailak azpimarratu ditu.

Zer onura ekartzen dizkiote Creative Commons lizentziek euskalduna bezalako kultura txiki bati?

Jendeari askatasuna ematen dio, adibidez lanak euskarara itzultzeko. Marrazki bizidunei eta bideoei euskarazko azpituak jartzen dizkioten webgune batera bideratu ninduten orain gutxi [Luistxo Fernandezek sortutako *Azpituak euskaraz* ekimenari buruz ari da]. Horrek dudarik gabe euskararen hazkundean laguntzen du, hurrengo belaunaldiaren aurrean indartsu ager dadin. Copyrightarekin, jabearen baimenik ez badugu, ezin da horrelakorik egin ez tekniko ezta legalki ere. Copyleft lizentziapean lan gehiago baleude, ez legoke arazorik Non-Commercial lizentziapean itzulpenak egiteko. Honela, hizkuntzari bultzada handia emango litzaioke.

Bi pertsonen ideia bera aldi berean sor dezaketela onartzen den unetik, jabetzaren kontzepturik ez dagoela esan genezake. Zentzu horretan Copyrightak desagertu egin beharko luke?

Lehenik eta behin, Copyrightak ez du ideia erregulatzea bilatzen, adierazpen bat erregulatzen du. Eta bai, zuzen zaude, bi per-

ietara egokitu behar da»

CC lizentziek jabetza intelektualak legitimatzen dute

Egileen esku dago beraien lanak nola zabaltzea. Creative Commons (CC) lizentziak Copyrighta baino malguagoak dira, baina biek aitortzen dute "jabetza" badagoela eta berau babesteko bideak arautzen dituzte. Horixe da hain zuzen ere Lawrence Lessigi egin izan zaion kritika, jabetza intelektualak modu leunean bada ere, indartu egiten duela.

Creative Commons lizentziak ezaugarri desberdinak batuz sortzen dira. Honako hauek dira ezaugarri horiek:

- ✓ **Aitortu (Attribution)**: Iturriak aipatu behar dira.
- ✓ **EzKomertziala (NonCommercial)**: Ezin da etekin ekonomikorik lortu.
- ✓ **LanEratortze Gabe (NoDerivative Works edo NoDerivs)**: Edukiak elkartrukatzen uzten du, baina inongo aldaketarik egin gabe.
- ✓ **Partekatu Berdin (ShareAlike)**: Jatorrizko lizentzia berdinarekin erabili behar da.

tsonak aldi berean adierazpen berdina sor dezakete. Baina uste dugu Copyrighta sormena bultzatzeko tresna garrantzitsua izaten jarraitzen duela. Horrek ez du esan sortzen den guztia Copyright lizentziarekin sortu behar denik. Esan nahi dena da Copyright sistemarik ez bagenu, kulturarentzat garrantzitsuak diren lan gutxiago sortuko lirakekeela. Beraz, uste dugu Copyrighta garrantzitsua dela, baina egungo garaietara egokitu behar dela, eta hori da gure proiektuaren helburua.

Eusko Jaurilaritzari Windows sistema eragilearen itzulpena finantzatzea kritikatu izan zaio. Uste duzu administrazioek software librearen sustatu beharko luketela?

Bai, software librearen sustatu beharko lukete. Ez lukete arrazoi politikoengatik egin behar, baizik eta euskalduna bezalako kultura baten-tzat software librearen hobe delako. Softwarea ez bada jabetza, errazago molda, itzuli eta gara daiteke, kodea begiratu baitezakegu eta nola egin dagoen ikusi. Windows bezalako softwarea bada, jabearen [Windowsen kasuan Microsoft] beraren baimena beharrezkoa da horrelako moldaketak egiteko. Garrantzi handiko arrazoi publikoak daude administrazioek software librearen bultzatzearen, eta Euskal Herrikoak bezalako administrazioek are gehiago.

Sistema libre batean, zer eredu ekonomiko litzateke posible?

Garrantzi handiko arrazoi publikoak daude administrazioek software librearen bultzatzearen, eta Euskal Herriko administrazioek are gehiago

Gaur egungo zenbait webgune begiratu besterik ez dago. Adibidez, *Facebook*, *Flickr* edo *Second Life*. Jendearen partekatzearen gainean eraikitako ekonomiak dira. Inor ez da edukiaren jabetza eskusiboaz ari bertan, baizik eta jendeak partekatu egiten ditu bere gauzak. Beraz, Hollywoodek zabaltzen duen mezua, dena oso kontrolatua edukitzea etekinak lortzeko, ez da egia. Jendea diru asko egiten ari da kontrol askoz ere gutxiagorekin. Hori izango da etorkizuneko eredu.

Eta amaitzeko, esango zenizkiguke Internet munduko hiru izen eta horiek hautatu izanaren arrazoiak?

Lehenik eta behin Richard Stallman. Berak ezarri zuen askatasunaren ekonomia eta bide batez software librearen balioak finkatu zituen, kultura librearen indartu zuen. Bigarren izena Linus Torvalds da [Linux sistema eragilearen sortzailea]. Bera izan zen Stallmanek hasitakoarekin bateratu ziren mugimendu sozialak sortu zituen. Eta azkenik, pertsona bakarra hautatu beharrean, Stanford unibertsitateetik atera zen ikasle belau-naldi bat aipatuko dut, Yahoo eta Google sortu zutenak. Belau-naldi hori ikaragarritzko negozioak sortzeko gai izan da. Mundua aldatu dutela uste dut, horiek dira benetako heroiak. ■

www.argia.com/bideoak
helbidean, elkarrizketaren bideoa.

Patxi 2.0

Juanjo, zure azken joaldian hau idatzi duzu: “Beste batzuek uste dute Patxi López dela euskal politikarien arteko gizonik desiragarriena”. Eta galdetzen dizut, eskua bihotzean dudala: nortzuk dira “beste batzuk” horiek? Existitzen al dira? Edo baliabide erretoriko gisa asmatu dituzu? Bai, ezta? Egia da euskal politikarien artean maila ez dela oso altua, baina... Patxi López desiragarriena? Nik ere Zenarruzabeitia nahiago, Patxi eta lehendakariordearen artean aukeratu behar badut. Atera kontuak.

Baina ez dadila dena izan Patxi López larrutzea. Baditu txalotzeko moduko gauzak: bere 2.0 ahalegina, esaterako. Patxi Lópezek bloga dauka (www.patxilopez.com), kanal propioa youtuben, flickr kontua bere argazkiak zintzilikatzeko. Twitter erabiltzailea ere bada eta haren bitartez jakin dezakegu non dagoen momentu bakoitzean (aireportuan, edo hileko hirugarren ostiraletako afarian). Baina ez hori bakarrik: lastfm web-gunearen bitartez gurekin konpartitzen du entzuten ari den musika (momentu honetan PJ Harvey-ren *To Talk to You*), eta Facebook zein Tuenti sareetan endredatuta dago. Facebook erabiltzaile amorratua naizen aldetik, lagun gisa gehitu dut Patxi, eta lerrook idazten ari naitzaizuen honetan, oraindik ez dakit Patxi lagun moduan onartuko nauen ala ez. Urdu-ri nago.

* * *

Hala ere, susmagarri egiten zait Politika 2.0 delakoa. Eta Patxi ekarri dudanez hona, jarrai dezadan Patxiaren ereduarekin. Suposatzen da 2.0 asmakizunaren gakoa parte-hartzea, elkarriketa eta elkarlanean dagoela. Baina benetan beharrezkoa da, 2.0 aitzakiapen, lehendakariyaiaren inguruan hainbeste gauza jakitea? Dantza talde batean ibili zela? Begoña dela bere bizitzako pasioa (sic)?

Katixa Agirre

Apalategi

Olasagarre

Eta zergatik erakutsi behar dizkigu urriko hirugarren ostiraletako afarian ateratako argazkiak?

Honek guztiak gehiegi gogorarazten du iparramerikarrak politika egiteko duten manera. Vietnamen zeude-nean marihuana erre zutela aitortzea, beren seme-alabak erakusleho guztietan jartzea... *The personal is political* baina beste moduan ulertuta.

Hemen (eta *hemen* anbiguo horrekin Europan esan nahi dut) matraka horietaz libreago bizi ginen, Sarkozy agertu zen arte. Eta orain Politika 2.0 hori dator, bakoitzaren nahiera erabilita, ostiraletako afarietako argazkiekin eta guzti. Horreur!

* * *

Ez da politikari estatubatuarren gauza. Zerbait orokorragoa da. Idazleak, adibidez, antzera dabilta. Idazle iparramerikarren liburu-azaletan beti ematen dira bizitza pertsonalari buruzko aztarnak: ezkondata dau-den, umerik baduten. Richard Bausch, adibidez, Virginian bizi da, Karen emaztearekin eta beren bost seme-alabekin. John Updike Martha bere bigarren emaztearekin bizi da. Joyce Carol Oates 45 urtez egon da ezkondata gizon berarekin (aurten alargundu da gaixoa). Hiru zertzelada pertsonal hauek eskura ditudan hiru liburutik hartu berri ditut, ahalegin handirik gabe. Ohitura hori daukate amerikarrek. Familia meritua da bertan. Gure literaturan (eta *gure* anbiguoarekin, *euskal* esan nahi dut), egilearen beste obrez gain ezer gutxi aurkitu dezakegu liburu-ruetako azal-hegaletan. Urليا kazetaritzan lizentziatua dela eta sandia institutu batean ingeles irakaslea. Oso gauza interesgarriak beti. Nigatik, obren zerrendarekin nahikoa litzateke. Baina amu gisa idazten omen dira lerro biografikoak, komertzialagoa omen da. Zuek ere komertziala ikusten duzue, Ur, Juanjo? ■

Hemen matraka horietaz libreago bizi ginen,
Sarkozy agertu zen arte. Orain Politika 2.0 hori
dator, bakoitzaren nahiera erabilita, ostiraletako
afarietako argazkiekin eta guzti. Horreur!

Paula Kasares

IRAKASLEA

Izpiritu olinpikoa vs. David gnomoa

linpiaden bestondoa pasatu da. *Citius, Altius, Fortius* lelopean antolatzen den gertaera mediatikoa —edo orain erraten den bezala, merkatuteknikoa— akitu zen eta harekin batera apaldu ziren, pixka bat bederen, banderen itzalpean baino ez egiten diren norgehiagoka eta lehien asal-dura nazionalak. Gaurgero estatuek euren lepoetatik zintzilikaturik dituzte dominak, euren handitasun eta boterearen bitxiak bailiran. Handiago, garaiago, azkarrago nahi izan horretan ohitu gara, atletismo pistetatik at ere. Bizitza eta lehia berdintzen duen ikusmoldeari men eginda gaude, antza.

Olinpiaden prestaketaren algaran bete-betean, intelektual espainiar batzuek (Jose Antonio Marinak, Aurelio Artetak, Felix de Azuak, Albert Boadellak, Arcadi Espadak, Carlos Martinez Gorriaranek, Alvaro Pombok eta Fernando Savaterrek, bertzeak bertze) *Manifiesto por una lengua común* bota zuten iritzi publikoaren joko zelaira estatuko hizkuntza politika publikoan eragiteko asmo garbiaz. Handiago, garaigo, azkarrago izateagatik edo, preseski, hala nahi dutelako gaztelania lehenetsi eta bertzei nagusitzea aldarrikatzen dute.

Garai horretan ere, handiago, garaigo, azkarrago nahi izate horren ideologia linguis-

MIKEL SAIZ

Gaztelania handiago, garaiago

eta azkarrago balizko izate

hori naturalizat eta

nahigarritzat jotzen du

nazionalismo espainiarrak

tikoa biluztu du Juan Carlos Moreno Cabrera hizkuntzalariai. Morenok —Madrilgo Unibertsitate Autonomoko hizkuntzalaritza katedraduna izateak ematen dion susmoga-betasun osoz— hizkuntza nazionalismo espainiarraren ideologia aztertu eta ideologia horrek gaztelaniaren nagusitasunaren alde egiten duen defentsa ideologizatua utzi du agerian. Diskurtso zientifikoaren azal jantzia, hizkuntza nazionalismo espainiarraren ideologiak kontzeptu linguistiko eta

soziolinguistikoak manipulatu, hizkuntzen arteko desoreka prozesu natural baten ondorio gisa agertzen du. Hau da, gaztelania handiago, garaigo eta azkarrago balizko izate hori naturalizat eta nahigarritzat jotzen du.

Horren guztiaren ondotik, uda, olinpiadak, hizkuntza amankomunaren manifestua eta nazionalismo linguistiko espainiarraren ajeak pasatuta, segitzen dut pentsatzen bertzelako mundua genukeela bizitza omen den lehia honetan beti nagusi izatea erdietsi nahi duen etika beharrean, adintsua bezain zaharra zen filosofo basoko txikitxoak utzi zigun irakaspenera nagusituko balitzaigu: David gnomoak erraten zuen bezala: “Inor ez da hobe handiagoa, garaigoa edo azkarragoa izateagatik”. Hala biz. ■

TXANDAN

Joxerra Garzia

Lotuta, bahituta edo giltzaperatuta dagoena soilik aska daiteke.

Euskara askatu!?!

euskaltzale gehienak, nahiz orain euskararentzat askatasuna aldarrikatzen dutenen artean baka-

Beraz, euskara askatasunean nahi duela aldarrikatzen duenak euskara orain arte preso egon dela uste du.

Kartzelara behartuta joaten da jendea, ez borondatez.

Beraz, euskara ere norbaitek hartuko zuen preso.

Nork, ordea? Euskararen munduan aritu direnek, noski: euskalgintzakoek eta erakundeetakoek. Hitz batean, euskaltzaleek.

Euskaltzale izateko ez dago, berez, ez nazionalista ez abertzale zertan izanik.

Orain arte, ordea, nazionalista edo abertzale izan dira

rren bat badagoen, nazionalista eta abertzale gehienek baino lan gehiago egindakorik euskararen alde.

Nazionalismoarekin eta abertzaletasunarekin lotuegia ikusten omen dute aldarrigileek euskara.

Egoera oso bestelakoa litzateke, ordea, euskara “askatzen” orain ez, baizik 25, 30 edo 40 urte lehenago hasi izan balira.

Euskaraz eta askatasunez bizitzen aspaldi tematu ginok biziki eskertuko genien hori. Euskarak berak ere bai.

Ongi etorri, hala ere, euskararekin lotzea baita euskara askatzeko modu bakarra. ■

Eneko Olasagasti

ZINEMAGILEA

Bertsolariei inbidia

Villabonako Subijana Etxearen inaugurazioetik bueltan hasi naiz lerrook idazten. Beste behin ere, bertsolariei beste sortaileok diegun inbidia gaitzak jota. Bertan izango dute egoitza berria, merezimendu osoz, Bertsozaleen Elkartek eta Xenpelar Dokumentazio Zentroak. Abendurako, horixe agindu dute erakundee-tako arduradunek, haien egoitza izateaz gain Mintzola egitasmoaren aterpe ere izango da. Eta besteak beste, horrexegatik nengoen ni han, Mintzola ahozotasuna garatzeko gunea izateko sortu zelako eta Eskenak (antzerki konpainien elkartea) urtetan egindako antzezlanen grabaketak gordetzeko leku egokiena izan zitekeela hasieratik egon zelako mahai gainean. Hau ere besteak beste.

Eta oraingoan ere Bertsozale Elkar-teak aurea hartu digu. Ikustera joan garenerako jakin dugu uztaitetik daudela bertan. Azken urteetan, kultur kudeake-tan, nire arlotik, lanean jardun eta kon-turatu naiz ez dela hori gertatzen den lehen aldia. Aurrera egiteko ibilbide neketsu, luze eta zail hauetan, gu leku edo akordio batera iristen ginenerako, aspaldi iritsiak, bertsolariak irten berriak ziren dagoeneko, beste helburu baten atzetik. Eta horrek, zer nahi duzue, inbidia ematen du. Subijana Etxeak inbidia ematen du, herri honetan ezkontezinak diren osagaiak ezkon-tzen dituelako. Bertso munduak herrigintza

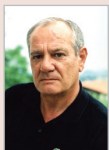
INES URRUTIA

eta sorkuntza elkartzen jakin izan du. Eta elkarretaratze horretatik sortzen diren ekime-nek ez dute erakundetara daraman bidea garbi eta oztopo gabea izaten. Bertsozale Elkartek, ordea, lortu du gizarteak eta era-kundek aho batez onartzea bertsogintzaren garrantzia gure kulturaren eta hizkuntzaren kili-kolozko transmisioan. Horren fruitu da Subijana. Herrigintza eta sorkuntza lotzen dituenak hori eta gehiago merezi du. Eta horregatik diet inbidia, gu maila bat edo bi, edo... beherago gabiltzalako.

Bertarainoko bidaia Aldundiak ipini-tako autobusean egin dut Jon Baguesen konpainian, Eresbileko arima. Horrela-koetan horrelakook egiten duguna egin dugu: egin gabe dauden hainbat gauzen bat-bateko zerrenda. Zertara noan ere azaldu diot. Mintzolarako gurekin oraindik ere kontatzen ote zuten jakite-ra. Ekitaldian banatuta egon gara. Lehen pintxo hartzen ari ginela deitu gaituzte autobusera itzultzeko. Ezin izan dut pentsatu deia nahita egina zegoela Kutxako ordezkaria gurekin zetorrelako. Jonekin berriro elkartu nai-zenean galdetu dit ea zer moduz. Ondo esan diot. Hori esan didatela behintzat Maria Jesusek eta Mirenek. Eta joan bezala bueltatu gara, zerrenda osatzen. Autobusetik jaistean pentsatu dut ez diedala inbidia bertsolariei bakarrik, musikariei ere bai. Batzuek Subijana eta besteek Eresbil daukate. ■

«
Bertsozale Elkartek lortu du
gizarteak eta erakundek
aho batez onartzea
bertsogintzaren garrantzia
»

HIRUKO TXIKIAN
Joxemari Ostolaza

Zen, zuri-beltze-ko telebista har-tan kontraste

gutxi zegoen. Martuteneko kartzelako jan-gelan ikusia: Mexikoko Olinpiadetako 200 metroko lasterketaren podiuma. Bi beltz, zuri bat. Bi iparramerikar eta australiar bat. Irabazlea eta hirugarre-na, ukabilak eskularru beltzez gora eta burua makur. Tommie Smith, Peter Norman eta John Carlos. Ikur bat dute hirurek ere bularrean. Ez zen izan mementu-ko erabakia, geroago jakin genuenez, aldagelan hitz eginda zeukaten eta eskularru pare zutenez, batek eskubia eta besteak ezkerre erabili zituzten beren xedea burutzeko. Urte bat lehenagokoa zen Olinpiadak boi-

Pantaila grisa

koteatzeko asmoa. Dozena bat kirolari beltzek giza eskubideen aldeko mugi-

menduari abiada eman zioten. Horietako batzuek, atle-tak denak, parte hartu zuten. Sekulako emaitzak lortu zituzten 100, 200, 400 metrotako lasterketetan eta luzera jauzian bereziki. Guztiek erabili zituzten eskula-rru beltzak beren arrazaren aurkako bazterketa mun-duari erakusteko. Smith eta Carlos Villa Olinpikotik kanporatu zituzten eta betirako ukatuak izan ziren. Normani ere ez zioten utzi parte hartzen Municheko Jokoetan. Eta larrutik ordaindu zuten ekintza hura, hau idazteko ere Internet baliatu behar izan dut, haien izenak hona ekartzeko. Ahanztura latza, gordina. ■

Ehizari jarriak

I

Hego haizeak mugitzen gaitu
mendi zale amestiok
kaskezurrean gauza bakarra
izaten dugu guztiok:
zorioneko *ehize*
etorri zaigu *beize*
beretzat dira hizkiok
neure gezurrak sinestearren
bertsoak jarri dizkiot.

XDZ

IV

Aldatuz doa Euskal Herriko
mendiaren argazkia:
paseatzea merkea baita,
garbitzea garestia.
Ote, sasi ta guzi
basurdea nagusi:
ilargipeko espia.
Baserritarrek bakandu ahala
ugaldu zaigun piztia.

II

Hegazti batek galdu lezake
ganbarako osasuna
hainbeste ordu pasa ta gero
andamioan zer suma.
Ezta afizioa
daukagun bizioa:
udazkenan ondasuna,
udaberriko alerjiaren
pareko gaixotasuna.

V

Beti haserre ehiztariaren
andrea edo senarra:
-Hauek orduak etxeratzeko!
Ez zera ba, mutilzaharra!
-Gaur usoak ginuzten...
-Ez ditut ba ikusten!
-Pasa zaigu ta edarra:
Bota hamabi egin ditugu
baina bilatu bakarra.

III

Misteriorik ezkutuen
bada oilagorrarena
(poliki xamar sinetsi zazu
kontatzen dizuten dena):
korrikan hanka bitan,
elkarren inbiditan,
ea ba zein den onena...
Zortea beti bestena ta
txakurra norberarena.

VI

Egi osoa esan ezker
ia gureak egin du
gezur erdiak funtzio bat du:
kontzientzia arindu.
Ehiztariei mezua:
eskupetako sua
bere garaian ixildu
eta hori bai, ahal baldin bada
kartutxo azalak bildu.

DOINUA: Iparragirre abila dela.

erdiko kaira

Musika

G.B.

Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison eta Kurt Cobain: 27en kluba. Rockak martiriak behar zituen eta 27 urte baino ez zituztela segadun agurea bidean gurutzatu zitzaien. Oraindik bizi direnentz galdetzen dute askok; eta edozein ekoizleren hortzak izerditan hasten dira euren diskoen berrargitalpen eta edizio berezietz hitz egitean. 2009an argitaratzekoa den *The 27s: the greatest myth of Rock & Roll* liburuak mitoa puzten lagunduko du.

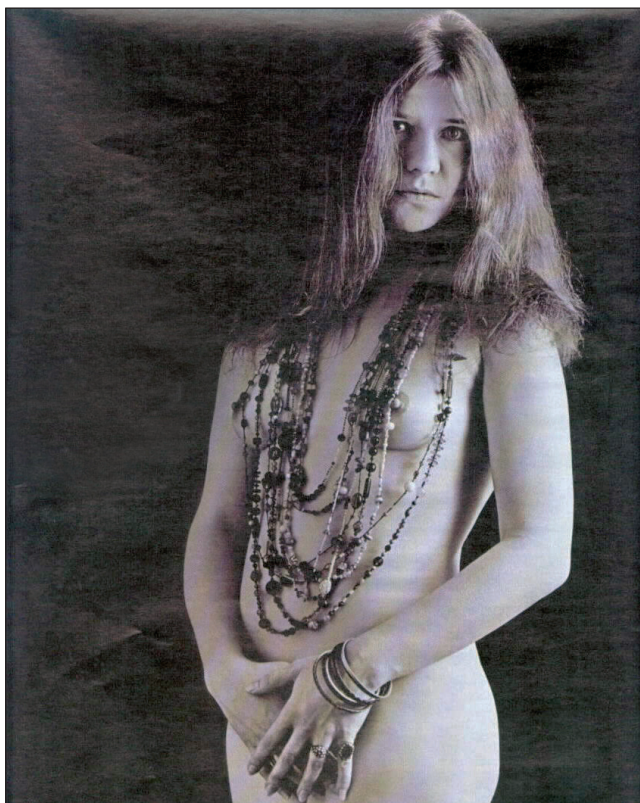
Rockaren historian sartu 27 urterekin hilda

GORKA BEREZIARTUA

1994KO APIRILAREN 5EAN Kurt Cobainen gorpuaren ondoan paper batean eskuz idatzitako hitzek laburbiltzen dute hoberen *27en klubaren* espiritua: “Hobe da sutan kiskaltzea, zimeltzea baino”. Neil Youngen abesti batetik hartuak ziren; Morrisonek, Joplinek edo Hendrixek ere sinatzeko modukoak dira. Amets egin zuten betirako biziko zirela; biharamunean hiltzeko moduko bizitza izan zuten. 27 urteena da rockaren munduko Bermudetako Triangelua;

gitarra ozenen kulturak sortu duen ipuin handiena beharbada; eta ez dago aipatutako lau pertsonaiekin bakarrik kontatu beharrik, hain ezagunak izan ez arren asko joan baitziren hilotzen auzora 28 bete gabe. Horien guztien gorazarrez idatzitako liburua osatu du Eric Segalstad kazetariak, Josh Hunterren ilustrazioek lagundurik.

Mittoa indartzeko egindako saiakera izango da, 27 urterekin zendutako artista ezagunen heriotzak kontatzeaz gain, hain-

besteko sona lortu ez zuten hainbat musikari gogora ekarriko dituen. Eta noski, heriotza horien misterioaz baliatuz salmenta erraldoiak izaten saiatuko dira editoreak.

Erabat argitu gabeko arrazoiengatik hil baitziren klubeko gehienak. Suizidio itxura hartzen duten balizko hilketak dira batzuk; era misteriotsuan desagertutakoak bestetzuk. Eta horien inguruan hipotesi sinesgaitzenak egin izan dituzte, batzuetan heriotza ukatzeraino iritsiz. Ukatu ezin dena zera da: *27en klubeko* kideen talentua euren adina baino askoz ere handiagoa zela.

27 urterekin hil, gorpu polita utzi

Albistearekin esnatzen da eguna: hilda aurkitu dute. 1970ean birritan errepikatu zen gertaera, oso tarte laburrean gainera. 27 urteen mitoa orduan sortu zela esan liteke. Jimi Hendrixen gorpua irailaren 18an aurkitu zuten Londresko Samarkand hoteleko gela batean. Aurreko gauean lo egiteko pilulak eta ardo gorria nahastuta koktel hilgarria eskaini zion bere buruari. Hazita doan ibaia legez botaka hasi zen, eta bere zuku gastrikoetan ito.

Handik 15 egunera azken aldiz ikusi zuten Janis Joplin bizirik Hollywoodeko Sunset Sound grabazio estudioan; urriak 3 zituen. Hurrengo egunean abesti bateko ahotsa grabatu behar zuen eta, agertzen ez

Ezker-eskuin
Janis Joplin eta
Jimi Hendrix.
Biak 1970ean hil
ziren, 16 egune-
ko tartearekin,
eta biek zituzten
27 urte azken
hatsa emateko
orduan. Beraien
diskoen hilondo-
ko edizioak
negozio biribila
dira diskoe-
txeentzat.

zenez, bila joan zitzaizkion Landmark Motor hotelera. Lurrean zetzan heroina gaindosiak akabatua.

Urtea joan gabe esnatu zen berriz heriotza Parisen. 1971ko uztailak 3. The Doors taldearen kantuei ahotsa jarri zien Jim Morrison izan zen orduko biktima. Baimuontzian aurkitu zuten gorpua, baina autopsiarik egin ez ziotenez, asko dira heriotzaren inguruan eraiki diren teoriak: heroina azaltzen da, noski, lehenengo postuetan; baita hilketa ere; eta gezurrezko heriotza zela ere aipatu zuten *No one here gets out alive* izeneko biografian, nahiz eta Morrison hil zen gauaren inguruko testigantza berriek hipotesia apurka baztertu egin duten.

Klubeko laugarren kidea bi hamarkada beranduago egin zen bazkide. Nirvana taldeko abeslari eta gitarra jotzailea zen Kurt Cobain 1994ko apirilean, Seattleko bere etxean burutik bala bat pasa zitzaionean. Armari nork sakatu zion, bere buruaz beste egin zuenentz, horra mila aldiz errepikatu den galdera.

27 urterekin hil, negozioa egin dezaten

Erantzuna aurkitzea ezinezkoa da Cobainen kasuan. Hamaika dira kontrajarritako bertsioak, eta azkenerako zalantzan jartzen dena "ikerketa" horien guztien helburua da. Datu batzuk ematearren, hamalau urte baino ez dira igaro Nirvana taldeko abeslaria hil zenetik eta dagoeneko hoge bi biografia argitaratu dituzte. Azkena, aurrean bertan publikatutako Charles Cross kazetariaren *Cobain unseen*, argigarria da benetan: ez heriotzaz datu berriak ematen dituelako, Crossek berak 2001ean beste biografia bat idatzi zuelako baizik. Gertakaria berriro lar-

daskatu, asko ez bada ere; beti egongo da norbait liburua erosteko prest.

Eta biografiak bakarrik balira... Cobainen heriotzarekin egin duten *merchandisinga* eskandaluzkoa da: Nick Broomfieldek *Kurt & Courtney* film dokumentala egin zuen, Gus Van Santek azken egunak fikzionatu zituen *Last days* pelikulan; 2002an Riverhead Books argitaletxeak abeslariaren eskuizkribu eta marrazki batzuk publikatu zituen *Journals* izeneko liburuan.

Bakarra balitz gaitzerdi: Jimi Hendrixek disko gehiago argitaratu ditu hil ondoren, bizi zenean baino. Guztira 24 dira Stratocasterren jeinuak 1970etik argitaratu dituen lanak, estudiokoak eta zuzenekoak batuta. Bildumek beste kontaketa bat merezi dute: 27 dira dagoeneko. Sortuko dira berriak.

Iaz argitaratu zen azken konpilazioarekin hamalau dira Janis Joplinen "omenez" diskoetxeek atera dituzten bildumak. Kopuru bera Jim Morrisonen The Doors taldearen kolekzioek ere. A zer produzitzeko gaitasuna hildakoena.

Ezkerrean Kurt Cobain eta eskuinean Jim Morrison. Hil zirenean adinkide izateaz gain, bien heriotzen arrazoiak erabat argitu gabe daude oraindik.

27 urterekin hil, zahartzea okerragoa da

"Hobe da sutan kiskaltzea, zimeltzea baino". Ironikoa da. Esaldia oso erabilgarria da musikaren industriako edozein buruk bere artistei esateko. Diskoetxe handientzat errentagarriagoak dira gazte hildako musikariak, ibilbide luzea dutenak baino. Negozio hobea da 27en klubeko kantuar berrargitaratzeko eskubidea edukitzea rockaren dinosauroen disko berriak editatzea baino. Azken finean, nork erosi du Paul McCartneyren azkena? Ez dago haize berririk harengan, The Beatles taldearen zimurak besterik ez. Errautsek ezin dute distirarik egin; odolak berriz, beti islatzen du argi printzaren bat. ■

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Liburuak

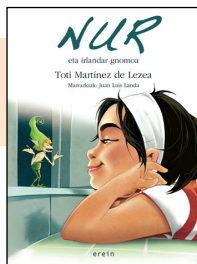
KRITIKA

Nur eta irlandar gnomoa.

Toti Martínez de Lezea; Juan Luis Landa
(irudiak). Erein. 152 orrialde. 12 euro.

Haur eta gazte literatura

Xabier Etxaniz Erle

Nurren lehen istorioa

HAU DA, OKER EZ BAGAUDE, Toti Martínez de Lezeak nobela historikotik at idatzitako lehen haur liburua. Gazteentzat eginko zenbait lan historikoren ondoren Nur neskatoaren istorio hau aurkezten digu idazle gasteiztarrek.

Hasiera-hasieratik badira liburu honen nondik norakoa ezagutzeko baliagarriak zaizkigun kontu batzuk, lehen esaldietan ikus daitekeen bezala:

“Nur dut izena. Ez Noor, ezta Nour ere. Nur, soil-soilik.

Nire herriaren izena zail samarra da esaten. Larrabetzu.

Amarekin eta *Babarekin* bizi naiz; aita esan nahi du arabieraz.

Hirurok bakarrik.”

Hots, lehen pertsonan narraturik dagoen istorioa dugu, aita arabiarra eta ama euskalduna dituen neskato batek kontatua... baina, era berean, oso bitxia gertatzen zait euskal irakurle bati Larrabetzu izena zaila egiten zaiola pentsatzea (ala erdal irakurleak daude idazlearen buruan?), eta letra etzanetan liburuan —euskarazko bertsioan— ageri diren akats ugarietako lehena aurki dezakegu.

Nur eta irlandar gnomoa oso istorio sinplea da, erraz irakurtzen dena, Nur neskatoak aitona-amonen etxean aurkitzen den gnomoa batekin duen harremanari buruzko istorioa. Irakurleak Nurrekin identifikatu eta poliki-poliki Finn gnomoaren egoeraz eta geroaz kezkatuko da, bai eta neskaren ateraldi eta burutape-nekin gozatu ere. Alde horretatik liburuak badu intriga edo tentsio puntu txiki bat. Zer gertatuko zaio Finni? Itzuli ahal izango da bere herrira? Aurkituko ote du helduren batek?

Toti Martínez de Lezeak aspaldi erakutsi zigun istorioak kontatzeko duen abilezia, liburu honetan trebetasun hori haur literaturan erabiltzen du, eta badu *Bostak* edo lagun taldea protagonista duten sail horien antza; izan ere, Nur hiruki batzuekin (Noelia, Ainara eta Unai) eta Kuka zakurrarekin ibiltzen baita jolasean. Denen artean bilatuko diote irtenbide zoriontsua aitona eta amonaren etxeko zaborretan dagoen gnomoa irlandarrari.

Erraz eta arin irakurtzen den istorioa dugu liburu honetakoa; ederki eginak diren koloretako irudi ugariz lagundurik eta formatu nahiko zainduan (nabarmena da argitaletxearen apustua alde horretatik), hala ere, nire ustez argumentu oso laua eta edizioa —itzulpena ez oso zaindua, testuan ageri diren akatsak, aurkibide eza...— hobetu beharko lirake hurrengoetarako, ziur bai-kaude irlandar gnomoa honen istorioaren ostean Nurrek beste batzuk biziko dituela, eta guk ere bai.

Maisuaren eta esfingearen komiki ikusgarria

Saure argitaletxearen eskutik publikatu da Jean François Saure “Jansain” eta Pablo Zerdaren *Esfinge negartia* komikia. Jatorriz gaztelaniaz idatzitako lana da, eta Karlos Zabala arduratu da euskaratzeaz. Edizio dotorea egin diote Saurekoek liburuari, kolorez betetakoa eta azal gogorrekin. Mamiari dagokionez, honakoa kontatzen du liburuak: maisu gazte batek

esfinge batekin topo egingo du, eta elkarrekin hainbat egoerari egin beharko diote aurre. Tim Burtonen *The nightmare before Christmas* animazio filmeko irudiak gogorarazten dituzte marrazkiek, eta bigarren mailako pertsonaiek —esku-orga biziduna edo burtsako agente maltzurra, besteak beste— autoezagutzaz, laguntasunaz eta zintzotasunaz pentsaraziko diete protagonistei. **I**

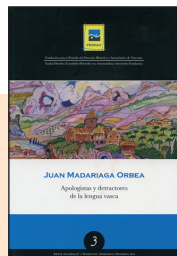
Esfinge negartia.

Jansain /
Pablo Zerda.
Saure.
48 orrialde.
16 euro.

Euskararen apologistez eta maiseatzaileez

XVI. mendetik XIX.era bitarteko urteetan euskararen inguruan idatzi eta esan direnen ikerketa egin du Juan Madariaga Orbeak *Apologistas y detractores de la lengua vasca* liburu mardulean. Liburuaren abiapuntua galdera batean dago: zergatik piztu dituen historian zehar hainbesteko eztabaidak oso hiztun gutxi izan dituen hizkuntza batek; are administrazio publikoan baztertuta izan denean eta literaturan presentzia oso eskasa duenean. Euskararen alde eta kontra idatzi zutenen iritzia kontrajarri ditu Madariagak: Mariana, Mayans edo Fernández Marinaren irainei,

Garibay, Larramendi edo Iztuetaren laudorioekin erantzunez. **I**

Apologistas y detractores...

Juan Madariaga Orbea.

FEDHAV.

677 orrialde.

20 euro.

Diskoak

IKER BARANDIARAN

Ilun.
Soilik.
Baga-Biga.
Iraupena: 40'15".
11,50 euro.

Tristura eta iluntasuna plazaratzeko goxotasun misteriotsua

BILBON BARREIATUTAKO musikariek osatzen dute Soilik taldea eta enborra death-metalean eskarmentu handia daukan Conflict Noise taldean dauka. Hain zuzen ere, banda horren atsedena naldi batean musika lasaiagoa egitea pentsatu zuten, eta lanean hasi zirenean konturatu ziren emaitza ilunak lortzeko bestelako moduak ere bazeudela. Horretarako oinarritzkoa izan zen Miriam abeslaria taldera batzea. Giro

berezi, ilun eta intimoak gailu izatetik helburu izatera pasa dira. Pertsonalitate handiko eta goxotasun misteriotsuko ahotsei gitarra rockero zein heavy-sinfonikoak batu dizkiote, baita tarteka erritmo metaleroak ere; beti malenkoniaz jantzitako melodiaz borobilduta, noski. Hala, soilik proiektua zen Soilik erronka baino askoz gehiago bihurtu da, orain arte emozioak indarrez plazaratzen zituzten musikarientzako.

Soilik

«Giro ilunak lortu ditugu bestelako ahots bati eta hitzen malenkoniari esker»

Ortiz, Miriam, Jabi eta Margok osatzen dute Soilik taldea.

Hainbat kazetarik Anatema, Paradise Lost eta halako taldeekin parekatu zaituzte, baina nik esango nuke egiten duzuenaren rocketik hurbilago dagoela.

Soilik sortu genuenean talde horiei erreparatu genien, baina harago jo dugu, gure estilo propioa. Aipatu dituzun taldeak eta beste batzuk death-etik datoz eta doom-metala egiten dute ezdarri askoko ahotsekin. Guk talde horien iluntasuna ere badugu, hori ezinbestekoa da; baina bestelako ahots batekin eta hitzetan tristura

eta malenkonia landuz, bestelako giroak lortu ditugu. Horretan dihardugu. Iluntasunetik gauzak argiago ikusten dituzue?

Gai horien gainean idazten dugu guretzat barreak askatzeko modua delako. Horrek ez du esan nahi jende tristea garenik. Beste batzuek maitasunaren gainean etengabe idazten dute eta ez dute beti hori bizi izaten. Jende normala gara. "Fabriketako keak zerua lainotu du, iraganeko historia erail du". Garapenak ahaztarazi egiten du izan garena?

Bai. Denborarekin bizitzeko modu arrunta ahaztuz goaz. Gero eta konplexuagoa eta zailagoa da bizitzea. Garapenarekin kritikoak gara.

Zerk emango lioke poza Besi tristuraren erreginari?

Behin irratian entzun genuen Getxoko amildegi batean neska batek bere buruaz beste egin zuela, eta bera gogoan genuela idatzi genuen abestia.

"Maia", "Lurraren mezua", "Deabruarekin dantzan", "Mamuak"... Antzina-ko kultura paganoa aldarrikatzen duzue, kristautasunaren aurrekoa?

Maia esaten diote batzuk Mariri. Inkisizioa oso presente dago gure hitzetan eta mitologia eta jakinduria zaharrak asko gustatzen zaizkigu, baina ez gara paganoak.

Diskoak oso soinu garbia eta garde-na dauka...

Bai. Saiatu gara instrumentu guztiak ondo entzun eta bereiztu daitezzen. Gu death-metaletik gatoz eta erronka izan da halako musika egitea. Izan ere, orain idazten gabiltzan kantuetan soinua are eta gardenagoa da. ■

Ezpalak

JON TORNER

Japoniako animazio zinemari gorazarre Beldurrezko Astean

HILAREN 31TIK azaroaren 8ra bitartean egingo da Donostiako Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinema Astearen XIX. edizioa. Film luze eta laburrak Antzoki Zaharrean eta Victoria Eugenia antzokian proiektatuko dituzte, horietako zazpi euskarazko azpitituluekin. Rob Schmidt zuzendari estatubatuarren *The Alphabet Killer* pelikula irekiko du egitaraua. Aurtan, Japoniako animazio zinemari eskainiko diote atzera begirakoa. Hayao Miyazaki, Isao Takahata, Katsuhiro Otomo, Satoshi Kon eta Yoshiaki Kawajiri bezalako zuzendarien filmak izango dira ikusgai Donostian. Proiektzioez gain, bestelako ekimenak ere izango dira, V. Komiki Jardunaldiak kasu. Angel Unzueta –Marvel eta DC argitaletxeentzat lan egin du– eta Alex San Vicente –bere komikiak *Trama*, *Mister K*, *L'Inedit* eta *Spirou* bezalako aldizkarietan plazaratu ditu– marrazkilariek gidatuko dituzte. Egitarau osoa: www.donostiakultura.com/terror.

Zerberri.com bilatzailea sortu dute

GORKA JULIO informatikariak eta Haritz Rodriguez kazetariak sortu dute Zerberri.com euskarazko albisteentzako bilatzailea. Google-n oinarritutako tresna da eta euskarazko ehun iturri arakutzen ditu. Iturrien aurretiazko hautaketa eta denbora tartearen arabera bilaketa dira bere ezaugarri nagusiak, hizkuntzarekin batera. Aldez aurretik hautatutako iturri euskaldunetako emaitzak eskaintzen ditu soilik eta, gainera, bilaketa kronologikoak egiteko aukera ematen du.

Eider Rodriguez idazleak irabazi du Elkar argitaletxeak, Beasaingo Udalak eta CAF enpresak antolatu ohi duten Igartza Saria. Erreteriarrek 6.000 euroko diru-laguntza jasoko du *Katu jendea* ipuin liburua idazteko. Liburua Elkarrek plazaratuko du.

Rafa Ruedak *Zuhaitz okerretan gora noa* (auto-ekoizpena) bakarkako hirugarren diskoa kaleratu du. AEBetako hiru musikari ezagunek parte hartu dute diskoan: Fernando Saunders baxu jotzaileak, J.T. Lewis bateria jotzaileak eta Jane Scarpantoni cello jotzaileak. Joseba Irazoki gitarra ere alboan izan du Ruedak.

Sylvet Caro idazleak eta Marko Armspach marrazkilariak *BataKlon* eta *Karamelo sorgina* (Alberdania) ipuina plazaratu dute. BataKlon ahariaren abenturak jasoko dituen ipuin bildumako lehen alea da. Sei urtetik gorako haurrei zuzendurik dago eta Kattalin Totorikak euskaratu du frantsesetik.

Euskal Herriko Bertsozale Elkartearen egoitza Villabonako Subijana Etxea izango da aurrerantzean. Mintzola izena eman diote eraikinari. 900 metro koadro ditu eta elkartearen lan ildo nagusiak –transmisioa, sustapena, ikerkuntza eta komunikazioa– bat egingo dute bertan. Xenpelar dokumentazio zentroa, adibidez, hara eraman dute jada.

Juan Ignacio Vidarte Bilboko Guggenheim Museoko zuzendaria, Guggenheim Fundazioaren Estrategia Globalaren arduradun izendatu dute. Besteak beste, Abu Dhabiko (Arabiar Emirri Batuak) eta Guadalajarako (Mexiko) museo-en proiektuak kudeatu beharko ditu. Gainera, Guggenheimek New Yorken, Bilbon, Venezian eta Berlinen dituen museoaren arteko elkarlana koordinatuko du.

● **Iñaki Peñak Ahuntzaren Eguerdiko Doministikua blogean:** «Kepa Junkerak berrogeita piko artista erdaldun ederto limurtu ditu eta gerra hurbildu ditu ariketa estetiko eder-ederrean. Halandabe, bereak ez dau kontatzen, erdaldun batek beste erdaldun batzuei euskaraz abesteko erakartzea? Limurtzekotan geuk Junkerari egin behar izango geuntsan lehenago, eta gero berak nahi daua. Baina tire, Gatibu taldeak euren lelengo diskoan Robe Iniesta eta Fito Cabrales bizkaieraz abesten ipini

zitu. Oskorri beteranoak be, urtez urte *Pub Ibiltaria* eta *Hator*, *bator kanta* horiekin guztiakin, erdaldunak (eta euskaldunak) liluratuz. Posiblea da».

● **Koldo Etxebarria margolariak Eta Kitto aldizkarian:** «Aldaketa handia da. Jendeak tenpera utzi eta olioarekin margotzeki ekin zion momentuarekin berdinduko nuke aldaketa hau [ordenagailua erabiltzea] (...) Orain irudiaz egiten da berba, ez margoez. Ez da erabiltzen den teknika hitz egiten, sortzen den irudia

da garrantzitsua. Teknikaren esklabutza amaitu da, betikoa berreskuratu da: irudia, igorri nahi denaren euskarri bezala».

● **Ainhua Ansa Gipuzkoako Kantu Txapelketako koordinatzaileak Diario Vascon:** «Guk susmoa dugu Musika Eskoletan euskal kantuari beharbada ez ote zaion behar adina garrantzirik ematen. Txapelketa hau aitzakia polita izan liteke Musika Eskoletan euskal musika txertatzeko».

Abarak

JON TORNER

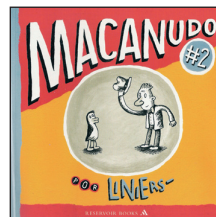
Argentina macanudoa da, pibe

Macanudo 2. Ricardo Siri 'Liniers'
Random House Mondadori (2007).
Interneten: <http://macanudoliniers.blogspot.com>.

RICARDO SIRI 'LINIERS' argentinarrak *La Nación* egunkarian plazaratzen ditu komiki-tira edo "txis-teak", berak gustuko duen terminoa erabiltzearen. Nahikoa material duenean, liburu batean biltzen ditu.

Haren estiloa bi hitzetan definitzea ez da batere erraza. Bere txistek serio eta barregarriak dira, xalo eta inteligenteak, absurdu eta koherenteak. Bi bider irakurri behar dira batzuk, eta bi segundotan irentsi-ko ditugu besteak. Dozena bat irakurri ostean, ordea, ildo berdinari jarraitzen diotela ohartuko gara. Egunerokotasunari heltzeko modu berezia du autoreak, ez aktualitateari, egunean zehar egin, ikusi eta entzuten ditugun gauza txiki horiei begiratzeko baizik. Argentinaz kanpoko edizioetan behintzat hala gertatzen da. Politika kontuak-eta albo batera uzten ditu *Macanudok*, gai unibertsalagoak margotzeko.

Kazetari argentinar batek dio bere herrialdea ez dela soilik Maitena eta Quino, *Mujeres Alteradas* eta *Mafalda*. Zuzen dabil, Argentina askoz gehiago da. Eta arrazoa zein izan daitekeen ez dakit, baina hiruen artean *Macanudok* erakarri nau gehien. Ezagutzen ez nuelako agian, edo umore surrealistagoa erabiltzen duelako. Pertsonaia mordoa agertzen da liburuan: Enriqueta neska txikia eta bere katu Fellini, pelikulen izenburuak zentzurik gabe itzultzen dituen eruditua, zazpigarren artearen misterioak argitzen dituen behi zinefiloa, beltzeko gizon misterio-tsua, gizakien antzera jokatzeko ardiak eta pingui-noak... Desberdintasunak desberdintasun, Patxi Huarte *Zaldi Eroa* eta bere *De Rerum Natura* komiki-tirak ekarri dizkit burura. Iruñearrak gehiago heltzen dio aktualitateari, baina parkean ikusi duenari edo bere katuari buruzko komikiak ere marrazten ditu. Eta animaliak hizketan jartzen ditu sarri. Hura atsegin baduzu, ziur Liniersen umorea ere gustuko izango duzula.

Jaso astero ARGIA etxean

Abantaila ugari izateaz gain, Harpidedunen Guneak kide ere izango zara

INDEPENDENTZIA
ASTERO IKUSTEN DA

Izen deiturak:
 Helbidea: Posta kodea: Herria:
 Herrialdea: Jaioteguna:
 N.A./I.F.K.: Tel./Faxa: e-posta:
 Ordaintza mota: ☐ Bankuz
☐ Taloiez
☐ Transferentziaz KOMUNIKAZIO BIZIAGOA S.A.L.ren kontura (ARGIA): 3035 0036 14 0360048647
 Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik
 Banku edo aurrezki kutxa:
 Titularra: N.A./I.F.K.:
 Titularren helbidea: Titularren telefonoa:
 Entitatea: _____ Sukurtsala: _____ K.D.: _____ Kontu zenbakia: _____
 Data: Sinadura:

Harpidetza-orri hau zure datuekin bete eta helbide honetara bidali: **142 P.K. / 20160 Lasarte-Oria -Gipuzkoa-**

Aukeratu ongietorri oparia

"Kirolaz badakit"
mahai-jolasa

"888 txiste"
liburua

"Txoriak txori"
lamina

%25eko beherapena
ikasle bazara

Urtebeteko harpidetza:
2008ko prezioak

135 € Hego Euskal Herrian
165 € Iparr Euskal Herrian

argia

Ihesi

ALLANDE SOKARROS

Euskal Herria ezagutuz: Lauhire (Nafarroa Beherea, Zuberoa, Bearn)

Mugarri zaharren oroitzapen galduetara

Gure herri zaharrean, antzinako kontuei lotutako guneak ez dira eskas. Hauetatik bat da, Ipar Euskal Herriko Lauhire izenekoa. Han zehazki topo egiten dute Bearnok, Nafarroak (Beherea, gaur egun) eta Zuberoak, eta hori gogorarazten dute bi mugarri zahar-zaharrek.

ABIAPUNTU IZANGO DUGU Arboti-Zohota udalerriko auzune den Zohota. Donapaleu eta Salbaterra (Bearnoa) arteko errepidea utzita, ipar-mendebalderantz bide txikiago bat hartuko dugu, bi kilometro eska-sez Zohotara heltzeko. Eliza alboan utziko dugu ibilgailua, hementxe abiatzen baita oinezko gure txangoa.

Elizatik gorantz —ekialderantz— hasiko gara ibiltzen etxe multzo batera daraman bidean. Hori, hiruzpalau metro ondoren, bide harriztatu bilakatzen da, horiz seinalatutako ibilbidea delarik ere. Bidegurutze batera iristean, ezkererantz hartuko dugu, burdinazko gurutze bati buruz. Horik 200 metrora beste bidegurutze

batean, berriz, zuzen joko dugu, hortxe utziko dugularik, aldiz, ibilbide seinaladuna.

Nahiz eta altuera oso gutxikoa izan —200 metro baino baxuago gara— hasiera honetatik oso ederra da ikusmena. Hala, mendebaldera begirata, ezagutuko ditugu, hurrenez hurren, Artzamendi, Iparla, Larrun, Urtsumendi eta hegoalderantz, aldiz, Zuberoako eta Bearnoko hainbat gailur, Ahüinemendi eta Orhi tartean. Beste bidegurutze batera heltzean, ezker alderat joko dugu, frantsesez idatzitako bi pankartari buruz: “*Attention, palombières*” (Kontuz, usategiak) eta “*Palombières, sifflez*” (Usategiak, xistu egizue). Baso baten sarrerara heltzean, pankarta batek ohartaraziko digu, aldiz, eremu pribatuan sartzeaz gaudela. Hobe hori ez egitea eta ezker aldeko alorrean sartzea. Haren hesi edo sapa bazterrari jarraituz, beste alor batean sartuko gara, ertzertzetik ibilita beti, eta beheerantz seko jaitsiko. Beheko aldean, lur bide labur batek bide txiki-txiki batera eramango gaitu eta horretan eskuin alderat joko dugu.

Lauhire izeneko gunean, Bearnok, Nafarroak eta Zuberoak topo egiten duten leku zehatzean, mugarria eraiki zuten 1395ean.

Zohotako eliza (goian) gure txangoaren abiapuntu izango da. Eskuinean, Bearn eta Nafarroa arteko 1547. urteko mugarrria.

Mendetan ahantzitako bi mugarri

300 bat metroren buru, hitzordua daukagu gure herriaren historia aberatsarekin. Ibilgailuentzat egokitutako bidea bukatzen den lekuan, eskuin aldera, ikusiko dugu Lauhireko mugarri zaharra, 1395. urtean hortxe ezarri zutena. Leku horretan, zehatz-mehatz, topo egiten dute Bearnoak, Nafarroak (Nafarroa Beherea, gaur egun) eta Zuberoak. Bearnoa ipar-mendebaldean da, “V” baten forma duen pentze batek

ordezkaturia; Nafarroa, hegoaldean eta mendebaldean, alor eta pentzez osaturia eta, Zuberoa, ipar-ekialdean, basoz jantzita.

Mugarri zahar hunkigarri honen alboan berriki jarri

Trenbiderako lubakia, Arbotin.

duten argibide ohol batek, lau hizkuntzatan —euskara barne, baina bearnesa falta— azaltzen du Karlos Noblea Nafarroako Erregeak zuela zedarri hau jarrazazi. Alegiak dio ere, leku honetan bertan elkartu zirela, 1462. urtean, Aragoi eta Nafarroako Errege Joanek II.a, Bearnoko Bizkonte Kaston IV.a eta Frantziako Errege Louis XI.a eta hortxe bazkaldu zirela. Gune honek menderen mendetako kate luzearekin duen lotura indartzen du, halaber, Donajakuerako Vezelay ibilbidea hortxe igarotzeak.

Lauhireko mugarri zahar hau oso gutxi bada ezagutua, are gutxiago Bearno aldean, 200 metro urrunago, kokaturia den beste zedarri bat, 1547. urtekoa. Honi agur eta ohore egitera joateko, “V” forma duen pentzearen gora joan behar da, ezker aldeko burdin hesiari jarraituz. Berehala topatuko dugu hesiaren beste aldean —Nafarroa Beherean beraz— kokaturia den bigarren mugarri hau. Esana da Nafarroako errege Enrike II.ak eraikia-razi zuela... Bearnoko artzainek ez zituztelako, antza, bazkaleku

mugak errespetatzen! Harri zaharren ekialdeko aurpegian Bearnoko ikurra diren bi behi daude eta mendebaldekoan, jakina, Nafarroako kateak.

Bigarren mugarri zahar honi agurra emanik eta Lauhirekora bueltaturik, itzulerako bidea hartuko dugu. Hasieran, bueltatuko gara etorreran eginiko 300 metro haie-tan eta aurrera jarraituko dugu bide txiki horretan. Beste bide batera helduko gara laster eta ezker aldeko hartuko dugu, GR ibilbidearen seinale zuri eta gorriak jarraituz. Bide honek bi kilometro eta erdi eskasean eramango gaitu Zohotara. Herriko lehen bi etxeetatik berehala, bidegurutzean ezker hartuta, jarraian iritsiko gara elizara.

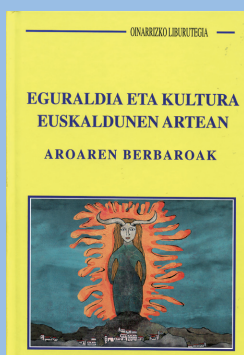
Historiaren barrenako ibilbide honek, gehienetik jota, bi ordu baino ez digularik eskatuko, astirik izango dugu Zohotatik bi kilometro mendebaldera kokaturia den Arboti herrira joateko. Haren sarre-rako zubian, oso ikusgarria da 1884tik 1984ra baliatu zen trenbiderako zulatu zuten lubaki sakon eta luzea. ■

Mikeletegi pasealekua 53 • DONOSTIA
943308220 • www.arbelaitz.com

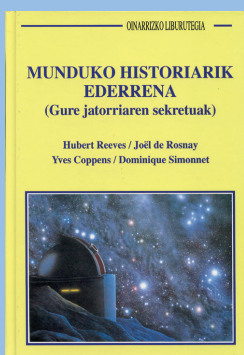

Arbelaitz Jatetxea

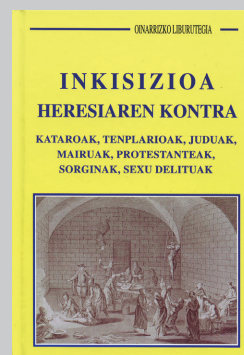
EGURALDIA ETA KULTURA EUSKALDUNEN ARTEAN (Aroaren berbaroak)

Mendeak joan, mendeak etorri, euskaldunon hitzak, esamoldeak eta atsotitzak sortzen joan gara eguraldiaren inguruan. Horietan, Herriaren arima islatzen da, hizkuntzaren aiurria eta nortasuna. Zorritzarrez horietako asko galtzeko zorian daude. Hori dela-eta Kepa Diegezek 131 bildu ditu, fenomeno atmosferikoekin zerikusia duten hainbat gai azaltzeko: haizeak, hodeiak, hozberoa, euri motak, elurra, izotza, etab...

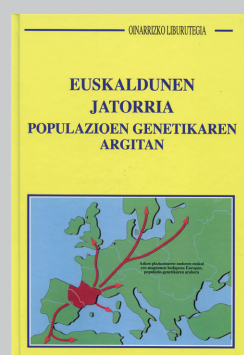
MUNDUKO HISTORIARIK EDERRENA (Gure jatorriaren sekretuak)

Hiru atal ditu liburu ospetsu honek. Lehenak astrofisikaren eta kosmologiarekin zerikusia du: uinbertsoa sortu zenetik eguzki-sistema azaldu zen arte. Bigarrenak biologiarekin: Lurrean bizia kimikatik jaio zenetik, zelula anitzeko animalia konplexuak agertu ziren arte. Hirugarrenean, tximinoengandik gizakien-ganako eboluzioa ikusten da. **HIRUGARREN ARGITALPENA!!**

INKISIZIOA HERESIAREN KONTRA (Kataroak, tenplarioak, juduak, mairuak, protestanteak, sorginak, sexu delituak)

Ofizialki Inkisizioak sei mende luzez jazarri zuen heresia, Europa osoan eta errege-boterearen babespean. Errege-erregina *Katolikoek* martxan jarritako inkisizio-aparatua erlijio-, politika- eta pentsamendupolizia bat izan zen, izuaren bidez, fanatismoaren eta ankerkeriaren sinbolo bilakatu zena, eta besteak beste euskaldunen eta Amerikako indiarren kontra jardun zuena.

EUSKALDUNEN JATORRIA POPULAZIOEN GENETIKAREN ARGITAN

Euskal Zibilizazio liburuaren bertsio eguneratua eta osatua izan liteke Alfontso Mtz. Lizarduikoak eskaintzen digun obra hau. Egungo paleoantropologiak, populazioen genetikak, paleohizkuntzalaritzak eta mitologia konparatuak, elkarlanean, euskaldunen jatorriaren inguruan datu berriak eta esanguratsuak ematen dizkigute. Nondik gatoz? Nola jendeztatu zen Europa, euskal gunetik, duela 15.000 urte inguru? Euskararen antzinako erroek bizirik al diraute Europan eta Afrikan? **HIRUGARREN ARGITALPENA!!**

GAIAK ARGITALDARIA

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Gure liburuak liburudendetan aurkitzen ez badituzu klika ezazu gure: www.gaiak.net

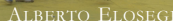
Tel. / Faxe 943 47 13 04

ZURE ZAIN GAUDE!

jiak@facilnet.es

ANA ZAMBRANO

Kike Amonarrizen umorea

Izar hizlariak

Ibarretxe jauzi batean jaiki da ohetik eta balkoira ateratzerakoan hitzik gabe geratu da. Izarrak mugimendu zoro eta azkar batean ari dira batera eta bestera mugitzen, hitzak osatuz. Bat-batean, mugimendu guztiak gelditu eta honako hau irakurri ahal izan du Ibarretxek hodeirik gabeko zeruan: “Nortzuk zarete?”.

Mila inguru elkartu direnean, ilunpean eta esku-argien laguntzarekin, honako esaldi hau osatzeko agindu die lehendakariak:

Esaldia osatu orduko, zeruko izar guztiak atzera mugimenduan hasi dira, handik gutxira honako beste esaldi hau osatuz:

Soluzioa

	B		Z						B	K	B			
H	E	G	A	Z				M	A	H	U	K	A	
	Z	A	L	E						L	A	K	E	T
	K	A	R	D	U		E		K	A	R	U	T	U
	I		U	K	A	R	A	I		A	B	A	R	
I	N	O	N		B	I	L	T	E	G	I	A		
		I	G	O	A		G	O	R	I	L	A		
K	A	L	O	S	T	R	A		B	A	T	Z	A	
	J	A	O	Z	A	R	K	I		X	A	I		
B	E	R	B	A		P	A	R	A	B	O	L	A	

Zientzia eta teknologia

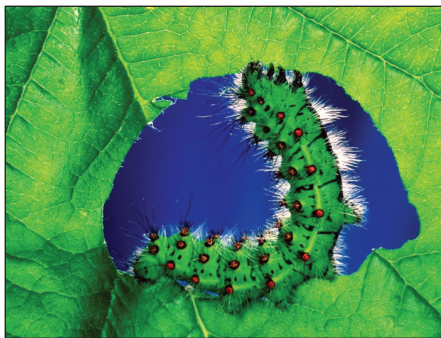
JOXERRA AIZPURUA

Zerk ikaratzen ditu beldarrak?

AEBETAKO Tennessee-n dagoen Vanderbilt Unibertsitateko Ken Catania biologoak saiakera berezia egin du beldarren inguruan. Lurra altzairuzko barra batekin gogor jotzean zergatik beldarrak kanpora ateratzen diren jakitea izan da Catania-ren helburua. Orain arte bi hipotesi izan dira aurrekoa azaltzeko: batetik, euri gogorraren pean daudela uste eta ez itotzeko irteten direla; bestetik, beraiek jatera animalia bat datorrelakoan ihes egiten dutela.

Ken Cataniak Floridako baso batean egin ditu saiakerak. Egurrezko zutabe bat landatu zuen lurrean, eta altzairuzko barra batekin jo; horrela ikusi zuen ehunka beldar kanporatzen zirela. Aldiz, leku berean ur asko botaz –euri-jasa gogorra bailitzan– beldar gutxi batzuk baino ez zirela irteten ikusi zuen.

Biologoak erabilitako teknika ezaguna omen da nekazaritza munduan. *Diplocardia mississippiensis* izeneko beldar espeziea harrapatzeko eta hain preziatuak diren trufak aurkitzeko erabiltzen da, besteak beste.

Basoak, karbono bahitzaileak

EZTABAIDA ASKO DAGO ekosistemen inguruan. Horietako batek basoak ditu hizpide: zer da hobe, baso bat dagoen-dagonean uztea edo ustiapen lur bilakatzea? Ziurrenez ez dago erantzun bakarra, gauza jakina baita basoek airea garbitzen dutela eta ur garbi iturri direla.

Ohio-ko Unibertsitateko (AEB) Peter Curtis biologoak Michigan-eko iparraldeko basoetan 1999 eta 2005. urteen artean egingandako neurketen inguruko analisia plazaratu du. Horren arabera, baso horietan kilometro koadroko 150 kilogramo karbono “bahitzen” da atmosferatik urtero. Datuak estrapolatuz, Michiganeko basoek ia 350.000 tona karbono bahitu dezakete urtero atmosferatik. Inguruan bizi den populazioak, denbora tarte berean, 573.000 tona karbono (225.000 ibilgailuk urtero botako luketena) isurtzen du atmosferara. Beraz, isuritakoaren %62 garbituko litzateke atmosferatik basoen eraginez.

Ordenagailuak esango dizu zenbat urte daukazun

AEBetan –non bestela?– garatzen ari diren programa informatikoari esker, akabo adinari buruzko gezurrak. Software berria pertsona baten adina kalkulatzeko gauza izango da haren aurpegia analizatuz.

www.amazings.com/ciencia/noticias/221008a.html

Glaziarren gainbehera, mikroorganismoen mesede

Planeta berotzeak mesede egiten die batzuei: Peruko Puca glaziarrek urtero 20 metro egiten du atzera, eta agerian geratzen den lurrean mikrobioak oparo hazten dira, zientzialariek behatu dutenez.

www.amazings.com/ciencia/noticias/221008e.html

Kafe kikara bero baten garrantzia

Beroak uste baino eragin handiagoa du gugan. AEBetan egindako esperimentu batean ikusi denez, gure iritziak aldatu egiten dira eskuetan dugun kafearen tenperaturaren arabera. Zenbat eta beroago, jatorrago iruditzen zaigu aldameneko laguna, esate baterako.

<http://ttiki.com/1196>

ideia batetik errealitatera

web garapenak

multimedia

aholkularitza

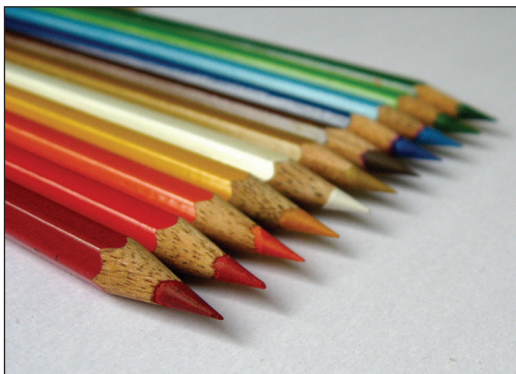

edukiak

iametza
interaktiboa
www.iametza.com
T.943 37 67 16

Landareak

JAKOBA ERREKONDO

Arkatza. Egurra da arkatzaren osagai nagusietako bat. Zedroa (*Cedrus sp.*), ipurua (*Juniperus sp.*) eta abar erabili izan dira arkatzetarako. Idazteko eta marrazteko lehendik ere grafitoa erabili izan bada ere, XVIII. mendearen amaiera aldera asmatu omen zen egun ezagutzen dugun erako arkatza. Frantziako Conté ingeniaria, Nurenbergeko Faber eta Staedler, Austriako Koh-i-Nooreko Hardtmuth eta Italiako Bernacotitarrak dira asmatzaileak. Hasieran grafito puska bat eta gero grafito hautsa buztinarekin nahasiz egindako oreka bi egur zatiren artean galkatuz sortua da arkatza. Eberhardek 1822an eraiki zuen AEBetan lehen arkatz industria. Izen horiekin denekin oraindik ere arkatzak egiten dira, baina arkatz gehien Brasilen egiten da, urtero 4.500 milioi; zein egurrekin egiten diren jakin egin behar... Ingalaterrako Cumbrian dago lehen ezagutu zen grafito sail handiena eta bertako Keswicken dago arkatzaren museoa (www.pencilmuseum.co.uk). Interneten arkatzen museo birtual bat ere bada: www.leadholder.com. AEBetan, Ohioko Nelsonvillen, aldiz, arkatz zorrozkaileen museoa dago (www.officemuseum.com)

Txarabeltz. Gipuzkoako Oria eta Urola ibarren arteko mendia Matxinbentan, Beasaingo udal barrutian. 692 metro garai, Murumendi, Izazpi eta Urraki gainen artean dago. Matxinbentatik abiatu eta Endriokorta atetik barrena igo ohi da bertara. Itxuraz, mendia- ren izena Atxabal da eta Txarabeltz bertako sail bat. Txara joria izango zen, agi denean, eta hortik beltza. Gaur egun ere, txara jator, sasi eta elorritz oparo, arantzamen ederra da.

Mokotik pikua

PIKUZ OKITUTAKO antzaren gibela gutizia zen, dagoeneko, duela 4.500en bat urteko Egipton. Nilo neguko balneario zuten antzarak eta nahikoa janean erreserbatarako koipea pilatzen zuten giblean. Gibel hutsaren aldean leuna eta gozoa. Laster ikasi zuten antzara gainelikatzeko. Eta gutizi gorena sortzez gero antzarari onenetik eman behar: pikua. Garai hartako Saqqarako nekropolian, Mererukaren hilobian, hegaztiei mokoa zabaldu eta mokadu ederrak sartzen ari diren antzarazainak harrian zizelkaturik ageri dira.

Cratino poeta grekoak, duela 2.500 urte eskas, antzarak gainelikatzeko aritzen ziren langileak aipatu zituen. Mediterraneo zubi urdinean zehar zabaldu zen egiptoarren gutizia, baina han bertakoak zuen sona. Agesilao II.a Espartako erregeari, duela 2.369 urte Egiptora egindako bisitan, bertako nekazarien gai onenak eskaini omen zizkieten oturuntzan: antzara gizenak eta aratxea.

Gerora Erromako gastronomoek idatzi eta jaso zuten *iecur ficatum*, pikuztatutako gibela. Pikua eta gibel ona etengabe lotzetik datoz frantsezko *foie*, italierazko *fegato*, espainierazko *hígado*...

Zuzenean mokotik urdailera, onilean barrena gaur egun artoa ematen zaie antzara gutxi batzuei, batez ere ahateei. Azken ikerketen arabera, industrialki gizendutakoaren aldean, etxean bezala hazitako gibela finago endurtzen omen da. Mokofinen mauka.

Moko-zurienari ere endur dakioke gibela horregatik! Bada, Japoniako Shizuoka Unibertsitatean burutu duten ikerlan baten arabera, beste landare batek senda dezake gibel hori, ahukateak, *Persea americana*. Hepatitisaren birusari aurre egin omen diote ahukatearen aterakinarekin.

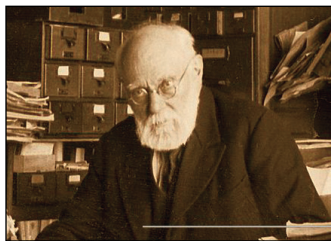
Afrikan pikoa eta barrabila hitz bera badira, Ameriketako *ahuacatl* deitzen diote ahukateondoari, barrabilen zuhaitza, alegia. Binaka hazten ditu ahukateak. Fruitu honek aparteko indarra eta kementa eman eta, pikua bezala, gorputza ederki berotzen du. Barrabilen zuhaitzak fruituak ontzen dituen sasoiari, badaezpada, neska- toak etxean eduki behar direla diote.

Ahukatearen amerikar izenak "barrabilen zuhaitza" esan nahi du.

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

Goian, Paul Otlet abokatu belgikarra, Mundaneumen bultzatzailea eta *Traité de documentation* lanaren egilea. Eskuinean, Mundaneum bera.

Internet 1910

BRUSELA, 1910. Paul Otlet (1868-1944) eta Henri LaFontaine (1854-1943) abokatuek Mundaneum ekimena jarri zuten abian Belgikako hiriburuko Palais du Cinquantième-n. Ekimenaren xedea ez zen makala: munduko informazio guztia bildu, katalogatu eta aurkeztea.

Horretarako, Sailkapen Dezimal Unibertsal izeneko sistema asmatu zuten. Guztira hamabi milioi txartel sortu eta sailkatu zituzten. Otletek mahai biribil handi bat egiteko asmo zuen, txartelez jositako gurpil erraldoia. Erabiltzaileek txartelak irakurtzeaz gain, bertan idazteko aukera izango zuten, dokumentuen arteko loturak ipin zituzten. “Dokumentu bakoitzak beste guztiekin dituen loturak ezarriz, Liburu Unibertsala osatuko da”, Otleten beraren hitzetan.

Bruselako jauregia txiki geratu zitzaenez, Otletek egoitza berria Genevan (Suitza) eraikitzeo enkargua egin zion Le Corbusier arkitekto handiari, 1929an. Baina lanak ez ziren hasi ere egin. Ekimen faraonikoa hasierako laguntzak galtzen joan zen pixkanaka eta, azkenean, 1934an bertan behera geratu zen.

Mundaneumeko materiala museo-ko pieza da gaur egun, Bruselan bertan. Baina Otlet eta LaFontaineren irudimenean zegoena bizi-bizirik dago egun. Orduan ere, Otletek ez zuen amore eman eta ekimena gauza-

tu ez bazen ere, buruan zeukana paperean argitaratu zuen 1932an, *Traité de documentation* izenburuko lanean.

“Hemen, obren orrialdeak ez dira liburutun egongo”, idatzi zuen ameslari belgikarrak. “Horien ordeztu, pantailak eta telefonoek garrantzi handiagoa izango dute. Liburu guztiak eta horien inguruko informazioa eskaera-bulego batean egongo dira. Galderak telefonoz egingo dira, eta bulegoan horiei erantzuteko beharrezko orrialdeak irakurriko dituzte. Erantzunak pantaila baten bidez emango dira. Pantaila bi, lau, edo gehiago behar izanez gero, hamar zatitan banatuko da, hainbat testu edo dokumentu batera kontsultatuz ondoren. Bozgorailuak erabiliko dira irudiek ahozko azalpena behar badute. Hobekuntzak lortu ahala, deiak eta pantaila bidezko erantzunak automatizatu ahal izango dira. Zinema, fonografoak, irratia, telebista: tresna horiek guztiak liburuaren ordeztatzat hartuta, Liburu Berria osatuko dute, giza pentsamendua hedatzeko hitzik garrantzitsuenen bilduma, irratiz emandako liburutegia, telebistaz emandako liburua”.

Belgikarrak etorkizunean informazioa berehala eta modu unibertsalean eskura egongo zela uste zuen. Guk, ia mende bat geroago, Internet esaten diogu.

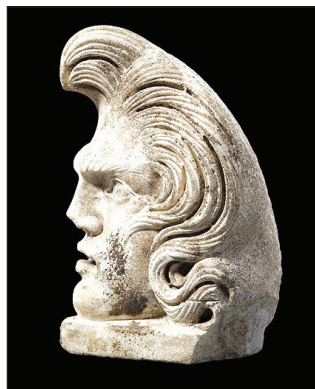
Arrastoak

Elvis erromatarra

ELVIS PRESLEY-REN antz izugarria duen erromatar garai-ko tailua saldu zuten, joan den urriaren 15ean, Londresko Bonham's enkante-etxean. Alea 35 zentimetro altu da, marmolez eginda dago eta K.o. II. mendekoa da, datazioen arabera. Sarkofago erromatar baten ertzean aurkitu zuten eta 1970eko hamarkadan Londresen bertan Graham Geddes bildumagile australiar ezagunak erosi zuen, rock and rollaren erregea artean bizirik zela.

Geddes-ek berak “Elvisen tailua” izena ipini zion obrari, eta enkantean salgai ipini zuen orain gutxi, erromatar eta egiptoar garaiko beste hainbat lanekin. Azkenean, eskultura bitxia 24.000 libera esterlinaren truke saldu da: 30.800 euro inguru.

Elvis bizirik dagoela sinesten dutenek, duela 2.000 urte ere bizirik zela pentsa dezakete orain.

“Elvisen tailua” 24.000 libera esterlinaren truke saldu berri dute Londresko Bonham's enkantetxean.

Oxel Erostarbe

«Kazetariei ez zaizue Aralarrek egiten duen politika interesatzen»

Elgeta, 1979. Geografian lizentziatua. Elgetako alkatea eta Aralarreko zuzendaritzako kidea da: “Batasunaren sorrera ekarri zuen prozesuan parte hartu nuen eta desenkantatu nintzen. Aralarren hasi nintzen ez nengoelako abangoardia militarra onartzeko prest. Aralar ezker abertzalearen aukera bat da, Batasuna edo beste edozein aukera legez”, izan dira elkarriketaren hasierako hitzak.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Junkal Amores

Herrigintzak eta politikagintzak esangura berbera dute Oxel Erostarberentzat: “Politika berria egiteko oinarriak ipintzeko garaia da. Herri honek aurrera egingo badu, ezkerrearen bidea landu behar dugu, eskumaren bidetik atzera goaz. Belaunaldi berriak harriak ipini behar ditu bidean elkarlanean aritzeko. Gazteriarekin aritzeko formula aurkitu behar dugu, horretan ez dugu oraindik asmatu, hori da belaunaldi honen zeregin garrantzitsuetako bat. Politika beste modu batez egiteko nahia sustatu behar dugu, herri hau independentea izan daitekeela pentsatzen duen jendearen gogoa piztu”.

Aralarrek lau zinegotzi ditu Elgetako Udalean, EAJ-EAk hiru eta EAE-ANVk bi. Nola moldatzen zarete? Elkarlanean dihardugu, harreman onak ditugu. Herritarrei emandako hitza betetzen ari gara. Programan hitz eman genuen moduan, Udaletxearen atea zabaltzeko diegu herritarrei eta kontu-ikuskapena gardentasunez egin dugu. Gobernu batzordeak kendu ditugu, Udal batzordeak erabakitzen dute orain. Batzordetan edozein herritarrek parte hartu dezake. Bertan erabakitzen da herriaren kudeaketa, gero Udalbatzak berresten duena. Elgetan batzordeak ez dira informagarriak erabakigarriak baizik, herritarrek parte hartze zuzena dute udal erabakietan.

Esate baterako?

Hautzaindegian, adibidez. Aditu bi, irakasle bi, zinegotziak eta bertako arduradunak ari dira proiektuan elkarlanean. Etxegintza edota hirigintza oro har, herritarrek batera egin nahi dugu. Herriko proiektuetan beren iritzia emateaz gain herritarren nahiak ere kontuan hartzea dugu helburu. Ez da erraza, noski, baina herritarrek gauza zehatzen gainean lan egin behar dugu. Foro bereziak sortu eta formula bereziak topatzen ari gara horretarako. Parte-hartzearen gainean asko hitz egiten da orain, bada, Elgetan herritarrek lagundu dute hori gauzatzen.

Elgeta Debagoiena Mankomunitateko kide da. Zer da Debagoiena eskualdea Gipuzkoan?

Debagoiena ahaztua da Gipuzkoan. Eskualdera ailegatzeko ez dago behar bezalako garraiiorik. Bailaran azpiegitura handiak egiten ari dira [AHT eta Gasteiz eta A-8 lotzen dituen autobidea] baina hauek ez dira bertan geratzen. Gurea da trenik ez duen eskualde bakarra Gipuzkoan, herritarrek garraio publikoa erabili gura badute ere, ez dute aukerarik. Gipuzkoako Foru Aldundiak autobusa erabiltzea nahi badu eskualdearen egoeraz jabetu behar du eta apustu garbia egin. Debagoienean jendea ohitu da autoa erabiltzen, autoarena kultura sortu da, besteak beste, ez dugulako garraio publikoa izan. Egoera ez da gauek goizera aldatuko, baina komeniko litzateke jendea garraio publikora ohitzen joatea eta horretarako dirua inbertitu behar da.

Zer iritzi duzu Markel Olanok gidatzen duen Foru Aldundiaren politikaz?

Aldundiak eta Batzar Nagusiak asko erabakitzen dute eguneroko bizitzan, baina jendea, oro har, ez da jabetzen berauetan hartzen diren erabakiez. Gipuzkoar gehienek ez dakite geure parlamentua dugula. Jendea ez da Gipuzkoako Batzar Nagusien eskemaren arabera bizi. Zentzu horretan, Markel Olanok gipuzkoarrak aurrera begira ipini behar ditu, *Gipuzkoa aurrera* lema erabili zuen kanpainan, baina erabaki gehiago hartu behar ditu herritarren alde eta batez ere gaizkien bizi diren herritarren alde.

AHTren kasua hizpide. Aralar instituzioetan ari da eta aldi berean proiektuaren aurka dago. Ez da jardun erraza, antza.

AHT ez da Aralarren tren eredu, ezta Debagoieneko herritarren gehiengoarentzat ere, eta AHTren bidegurutzea bertan dago. Euskal Herriak trena behar duela? Bai. Guretzat tren horrek oraingo trenbidean izan beharko luke oinarria. Alegia, beste tren mota bat behar da. Ez, beharbada, herriz herri geratuko dena, baina bai gutxienez bailaraz bailara geratuko litzatekeena. Euskal Herriak beste tren eredu bat behar du, baina tren hori ez da AHT. AHTk hiriburuak lotuko ditu eta

"Gipuzkoar gehienek ez dakite geure parlamentua dugula.

Jendea ez da Gipuzkoako Batzar Nagusien eskemaren arabera bizi".

eskualdeak ahaztuko, gure kasuan txikituko ditu eta gainera ez ditu kamioiak errepideetatik aterako.

Aralar instituzioetan ari da eta instituzioek baiezta eman dute.

Bai. Baina Aralarrek AHT Gelditu! Elkarlana ekimenean ere parte hartzen du.

Aralar NaBaiko indar funtsezkoa da, baina EAEn ez da errotu, Bizkaian eta Araban bereziki. Zer diozu?

Aralar bakarra dago, eta EAEn ere bakarra da.

Eta Euskal Herria bere osotasunean hartuta, Iparraldean elkarlanean ari gara ABrekin. ABren sentsibiltate politikoa Hegoaldean Aralar da, bakarra ezker abertzalean. Nik ez nuke bereizketarik egingo Nafarroaren eta EAEn artean, nahiz bi lurraldeetan gizarte egoera ezberdinak izan. NaBai azken urteetan abertzaleok sortu dugun formula onena da, hain da ona ezen PSOEek

"Edo abertzaleok estrategia berriak asmatzen ditugu, ezker abertzaleak bereziki, edo agian Patxi Lopez lehendakari izango da"

eta PPren sukurtsal UPNk indarrak batu behar izan dituztela gu geldiarazteko. NaBai Nafarroa aurrera erateko sortu zen, eta Aralarrek bere alderdi interesak albo batera laga zituen horretarako. Abertzaleok Euskal Herrian zerbait egiteko modu bakarra.

Alta, Aralarrek EAEn ez du tiradizorik.

Gurea sendotzen ari den proiektua da. Berau aurkeztu genuenetik herrietan eta eskualdeetan errotzea

lortu dugu, baita erakundeetan ere: hiru batzarkide dauzkagu Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan, Donostian zinegotzi bat. Gipuzkoako herri askotan zinegotziak dauzkagu. Aralar errotzen doan ezker abertzaleko sentsibiltatea da. Gure erronka, ezker abertzaleko askoren erronka dena, sendotzen jarraitzea da, ezker abertzaleak etorkizunean indarra edukitzeko modu bakarra baita.

Hedabideetan hirukoa eta Aralar ageri ohi dira. Hirukoaren akolitoa ematen du Aralarrek.

Bada ez da horrela. Aralarrek ematen duena baino garrantzikoagoa da. Adibidez, Eusko Legebiltzarreko osoko bilkuretan hirukoak ez zuen sekula EHAKren emendakin bat onartu aldaketa eragiteko, ezta EHAK-k ere alderantziz. Aldiz, orain gutxi, Aralarrek Amnistiaren Aldeko Mugimenduen inguruan proposamena aurkeztu zuen eta hirukoak eta EHAK-k alde bozkatu dute. Hori da guk ordezkatzan dugun ezker abertzalea, halako akordioak lortzen dituen. Beste adibide bat: hirukoak, EHAK-k eta Aralarrek Kontsulta Legearen alde bozkatu zuten. EHAK-k ganbara utzi orduko kontra zegoela esan zuen. Hala ere,

lege hori elkarlanean defendatzen ari gara, Legebiltzarreko aktan horrela idatzita dago. Baina hori aktak irakurriz ikusten da eta kazetariak ez dituzue holakoak prentsan azaltzen. Halaber, Aralarrek proposamen bat egin du krisi ekonomikoaren gainean eta kazetariak betiko gai bakarraz idazten duzue. Ekitaldian EITBko kazetariak zeuden, baina ez zizkieten ezta hamabost segundoko gloria eskaini ere. Kazetariak ez zaizue Aralarrek egiten duen politika interesatzen, orokorrean ari naiz. Hauteskundeak datoz eta egingo duguna eginda ere, ez gara larregi hedabideetan agertuko.

Hirukoak Herri Galdeketa iragarri zuen, zuen babesarekin, baina azkenik ezer ez da egin.

Gure iritziz subiranotasun bidean aurrera egiteko elkarlana da modu bakarra. Gero ikusi behar da legeen alde gauden edo bide hori egiten dugunok ea horretan sinesten dugun. Elkarlana denona da, hau da, EHAK-k Kontsulta Legearen alde bozkatu zuen, baina gero esaten zuen ez zirela alde, ez zeudela estrategia honen alde. Euskal Herriarentzat hori oso kaltegarria da, kaltegarria den moduan EA desobedientzia zibilaren alde ateratzea ezer ez egiteko edo EBk kontsulta debaluatzea. EAJk proposamenak egitea inorekin kontatu gabe ere kaltegarria den legez.

Gernika eta Gasteiz lotuko zituen giza katea iragarri zuen EAJk.

Eta giza katea egitea ez litzateke gutxi izango. Gutxi iruditzen zaizu Inigo Urkulluk esatea Gernika eta Gasteiz lotu behar ditugula?

Gutxi edo asko den ez dakit, baina ez da egin.

Baina ez da egin, besteak beste, Aralarrek ekimen alderdikoirik onartzen ez duelako.

Baten batek, agian, gizartea mugiarazteko gaitasunik ez duzuela ulertu du.

Elkarlanean ari garen alderdiok herria mobilizatzeko gaitasuna badugu, egunero ikusten da hori.

Aralarrek ez du izango, baina EAJk ez duela esatea, askotxo esatea da. EHAK-ko legebiltzarkideek Herri Kontsultaren aldeko botoa eman zuten eta berehala hau ez da bidea esan zuten. Zein da EHAK-k ordezkatzeko duen ezker abertzaleak euskal gizarteari proposatzen dion subiranotasunerako bidea? Abertzaleon erronka elkarlana sustatzea da eta Euskal Herriko gazteak eta kanpotik datozen jendeak Euskal Herria aitortuko duen bidean jartzea. Eta hori guztia ez dute ulertzen gerra estrategiaren bidez. Beraz, edo abertzaleok estrategia berriak asmatzen ditugu, ezker abertzaleak bereziki, edo agian Patxi Lopez lehendakari izango da, edo bidean ipiniko dugu behinik-behin.

Patxi Lopez lehendakaria, beraz?

Ez dakit bera izango den edo Ibarretxe. Dena den, bata nahiz bestea izan, Aralarren sostengua ez dute ezereen truk lortuko.

Datozen hauteskundeetan nola aurkeztuko da Aralar?

Aralarrek bere proiektua azalduko die herritarrei, ezkerrearen eta abertzaletasunaren ikuspuntutik. Jendea egiten ari garen lana ondo baloratzen ari da eta emaitza duinak izango ditugu.

Ez zarete EBrekin koalizioan aurkeztuko beraz.

Printzipioz ez. Elkarlanean aritzeko ezkerrekoa eta aurrerakoia den programa onartu behar du EBk, Euskal Herriaren eskubideak sendoago aitortu behar ditu. Javier Madrazoren EBk egin duen aukera Estatuaren eskema aldera hurbiltzen da eta gurekin koalizioan joateko beste bide batetik joan behar da.

Azkenik, lege kanpoko ezker abertzaleak ez badu parte hartze-ko aukerarik, zilegia al da parte hartzea?

EAEko azken hauteskundeetan Aukera guztiak hautagaitza aurkeztu zenean EHAK aurkeztu zen. Erantzunak balio du, ezta? ■

hotela
Atxaspi

Bittiria kalea 24
31770 LESAKA
Tel.: 948 637 53
www.atxaspi.com

Europar parerik gabeko inteligentzia zentroa

EAEko automobilgintzak osagai sektoreari bultzada emango dion lehen inteligentzia zentroa izango du aurki. Aitzindaria da Europar eta Ermuar eta Zornotzan izango du egoitza. Kualifikazio handiko 250 profesionalak egingo dute lan eta urte amaieran prest izango da.

DANIEL UDALAITZ

EUROPAR AITZINDARI izango den Automobilgintzarako Inteligentzia Zentroa, Automotive Intelligence Center (AIC), eraikitzen ari dira Bizkaiko Boroan (Zornotza) eta Areitio Gaietan (Ermua). Zentro berriaren helburu bakarra osagaien sektorean balioa sortzea da. Zentroaren egoitza nagusia egingo den Boroako lursailak Bizkaiko Foru Aldundiak duela 10 urte gorde zituen, Volkswagen autoen fabrika egiteko. Garai hartan Jose Ignacio Lopez de Arriortua euskal ingeniaria izan zen bultzatzailea.

Erakunde publikoak eta enpresa pribatuak 2006. urtetik ari dira proiektu hau elkarlanean lantzen. Esparru publikoari dagokionez, Bizkaiko Foru Aldundiarekin batera, Zornotza eta Ermuko Udalak daude engeaiatuak, gunea osatuko duten instalazioak hartuko baitituzte udalerririk horiek. Esparru pribatuak, automobilgintzako osagaien hainbat enpresa eta Euskadiko Automobilgintza Clusterra (ACICAE) daude sartuta. Elkarre horrek zuzenduko du zentroa, eta talde aitzindari moduan jokatu du konpainiekin; konpainia horien interesen berri jaso eta proiektua abian jartzeko erantzukizuna hartu du. Proiektuaren lehen fasean Bizkaiko Foru Aldundiak 42 milioi euro ipini ditu. Joan den ekainean jakinarazi zuten, beste 20 milioi euro emango dituzte.

J. M. / ARGAZKI PRESS

Inteligentzia zentroaren helburuetako bat da bertako enpresak deslokalizatzea saihestea.

Mundu mailako erreferentzia

Bi fasean garatuko da AIC. Lehen fasean, eraikin zentrala eta bi garapen-unitate eraikiko dira Boroan, eta beste bost unitate Ermuar. Bigarren fasean, aldez, Boroako instalazioen zabalkuntza egingo dute. Boroako eraikin nagusia datorren abenduan bukatuko dute eta Ermuako instalazioak, 2009ko hasieran.

AIC berria EAEko industriaren eta, bereziki, automobilgintzaren

proiektu estrategikoa izango dela aurreikusten da. Izan ere, zentroak sektore horretan jarduten duten EAEko enpresak mundu mailako erreferentzia bihurtzeko funtsezko ekarpena egingo duelako uste osoa dute bultzatzaileek. Urte amaieran abiaraziko duten AIC helburu baka-rrarekin jaioko da: osagaien sektoreari bultzada ematea.

Zer aterako da AIC aitzindari horretatik? Lehenik eta behin,

11.000 milioi eurotik gora 2007an

Automobilgintza sektoreak hazten jarraitu du EAEn azken urteotan, eta 2007an 11.020 milioi euro fakturatu zituen. Aurreko urtearekin alderatuta, %15eko igoera izan dela esan nahi du horrek, eta EAEko BPGren %17 hartzen du, gutxi gorabehera. Hazkunde honek, batez ere, kokatze global azkarrean, kanpoko merkatuetako salmenten igoeran eta etengabeko hobekuntza produktiboan du oinarria. Horixe diote, behintzat, joan den apirilean, Euskadiko Automobilgintza Clusterraren XV. urteurrenaren kariaz, ofizialki aurkeztu zituzten datuek.

Hona EAEko automobilgintzaren erradiografia zifra bidez:

- ✓ 300 enpresa.
- ✓ 500 ekoizpen unitatetik gora, 110 unitate baino gehiago Espainiako estatutik kanpo.
- ✓ Mundu osoan 76.000 langile, horietatik 40.970 Euskal Autonomia Erkidegoan.

✓ Egitura oso orekatua da: 28 talde industrial (batzuk multinazionalak), kanpoko 30 multinazional baino gehiago eta hainbat familia-enpresa, kooperatiba eta elkarte laboral.

✓ Merkatua: %72,1 kanpoan saltzen da; %53,3 Europan eta %18,8, Europatik kanpo.

✓ Produktuen dibertsifikazio handia: suspentsioa (%19), motorra (%18), txasisa (%15), eserlekuak (%13), balaztak (%15), transmisioa (%15) eta abar.

✓ Teknologia-prozesuen aniztasuna: mekanizatua (%65), injekzioa (%28), hotzetako estanpazioa (%21).

✓ Loturan: lotura mekanikoa (%32) eta soldadura (%24) dira nagusi.

✓ Gainazalen akabera %46 dira, eta tratamendu termikoak, %33.

✓ Materialak: burdina (%76), plastikoak (%30) eta aluminioa (%20).

automobilgintza klusterraren zuzendari nagusi Ines Anituaren oharra aintzat hartu behar da. Anituaren esanetan, proiektu honen izaera berritzailea agerian uzten duen elementuetako bat, berau martxan jartzeko lehen pausoa industriak berak eman izana da. Bada, sortzen diren ideia berritzaileak mundu mailan sektoreak dituen joerata egokitzea da helburua, beti ere enpresen beraien eskutik. Gainera ideia horiek, lehenik, ikerketan gauzatzea da asmoa eta, gero, automobiletan aplikatzeko hainbat irtenbide garatzea.

AICra bidean

Helburu horiek betetzeko konpromisoa hartu dute EAEn kokatuta dauden automobilgintza konpai-

niek. Dagoeneko bederatzi badira, eta automobilgintzan kualifikazio eta espezializazio handiko 250 profesional arituko diren AICra lekualdatuko dituzte beren I+G zentroak. Horietako asko instalazio berrietan kokatuko diren enpresetakoak dira. Ekimen honetan parte hartzen duten edo sartzeko konpromisoa hartu duten enpresak hauek dira: Cie Automotive, ZF Lemfoder TVA, Pierburg, Amaya Telleria, Microdeco, Tenneco Automotive, Fersint, Bionor Transformación, P4Q, Gestamp, Maier, Inauxa, Fachosa, Grupo Cromoduro eta Lea Artibai.

Zentro aitzindari hau une berezian jarriko da abian. Osagaien sektorean oraindik krisi ekonomikoaren ondorioak nozitzen ez

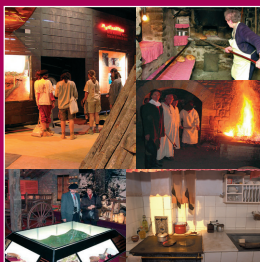
badira ere, inork ez du baztertzeko azkenean eragina izan dezakeenik. Proiektu berriak egoera hobeto eramaten lagun dezake. Bestalde, EAEn berrikuntzaren aldeko apustua egin da, Europako erreferentzia bilakatu asmoz. Proiektu berri hau apustu honen adibide garbitzat jotzen da. Halaber, apustu berritzaile honen xedeetako bat automobilgintzako euskal enpresen deslokalizazioa saihestea da. Klusterraren zuzendariaren hitzak oso adierazgarriak dira: “Gure enpresak hemen daude eta kanpoan dituzte ezarpen produktiboak. Baina nahi duguna, bihotzaz gain, burua ere hemen garatzea da, bai euskal enpresei dagokienez, baita hemen kokatuta dauden kanpoko enpresak ere”. ■

MURGIL ZAITEZTE BURDIN HARANEAN!

Bertan ikusgai:

- Euskal Burdinaren museoa
- Mirandaolako burdinola
- Artzantzaren ekomuseoa
- Ogiaren txokoa
- 50. urteetara bidaia, langileen ibilbidea
- Burdinolen taupadak ibilbidea

Urola garaia eskualdeko turismo bulegoa

Mirandaola Parkea (Legazpi)
Tel.: 943 73 04 28
www.lenbur.com
e.posta: mirandaola@lenbur.com

Battittu Coyos

«Euskara Iparraldean, beharbada, noizbait, latinaren gisan izanen da»

Zubererari buruzko tesi batekin hizkuntzalaritzan doktorea eta euskara irakaslea, Baionako Iker-eko egoitzan aurkitu dugu lanean. Frantziako hizkuntza politikaz hitz egin nahi izan dugu berarekin, *Politique linguistique* (2004, Elkar) liburua abiaburu hartuta.

KRISTINA ENCINAR

Argazkiak: Gaizka Iroz

Lau urte dira *Politique linguistique* argitaratu zenuela. Nolako harrera izan du?

Aski harrera ona. Adibidez, erran didate Euskararen Erakunde Publikoan (EEP) irakurri zutela artoski. Hemengo problema da baditugula elkarteak lan handia egiten dutenak, baina goragoko ikuspegi batetik ikusteko non gauden eta nora goazen behatzeko ez dago inor edo gutxi.

Eta euskaratzeko asmorik baduzu?

Ez, ene ideia izan da zuzentzea bereziki Frantziako gizarteari, ez jadanik aldeko iritzia duten militantei.

Oraindik irakurri ez dutenei nola aurkeztuko zenieke liburu hau?

Batzuek erran didate ez zela hain erraz irakurtzen. Guretzat beharbada afera hori biziki garrantzitsua da, baina Iparraldeko gizartearentzat, nire ustez, euskararen geroa eta horrelako gaiak ez dira oraino lehentasunetan. Beharbada jendearen ikusmoldea aldatu da pixka bat, inkestek diote baikorra dela, baina ez da hori erabat ematen oraingo egoeran. Eta liburu nola aurkeztu? Irakur dezatela!

Kontseilu Nagusiko Hizkuntza Politika sailean aritu zinen 4 urtez. Zer nolako esperientzia izan zen?

Bai, hori esperientzia bitxia izan zen niretzat. Nehor ez zen orduan, elkarrekin lan egiten zuten aspaldidantik baina botere publikoek ez zuten deus egiten, alderantziz, oztupoak

ematen. Orduan beharbada euskalgintzako kideak isilarazteko edo horrelako zerbait, deliberatu zuten behar zutela sortu lanpostu bat, eta ni izan nintzen lehen teknikaria. Bi

hizkuntza banituen orduan, euskara eta biarnesa. Gero sortu zen Euskararen Erakunde Publikoa, nik pres-tatu nituen araudiak, sortu baino lehen, eta gero joan nintzen. Ene-tzat hobe zen. Ni irakaslea naiz, ez nekien zer zen politika, eta han poli-tika ere bada, hizkuntzaren aldeko lanarekin nahasia, horrela da.

Jende arruntak badaki "hizkuntza politika" zer den?

Badugu Frantzian ideologia nagusi bat aspaldidanik buruetan sartua dena, erran nahi baita hizkuntza bat baizik ukan behar dugula, errazago baita hizkuntza azkar batekin ari-tzea, eta gainontzeko hizkuntzak egon ahal direla ondoan, baina beharrezkoak ez. Adibide bat badu-gu orain Konstituzioaren 75. artiku-luan, non ezarri duten Frantziako hizkuntzak ondarean sartzen direla, baina besterik ez.

Nolakoa izan beharko litzateke hizkuntza gutxituen hizkuntza politika eta politikaren arteko harremana?

Baditugu hiru eragile: euskararen edo hizkuntza gutxituen alde lan egiten dutenak, politikariak –zeren eta haiek dirua ematen baitute–, eta gizartea, zerren eta gizarteak ez badu nahi salba dezagun edo mintza gai-tezen euskaraz karrikan edo salte-gietan, zertarako lan egin? Hiru era-gileak elkarrekin joan behar dira, bestela, alferrikako lana litzateke. Zeren hartzen baldin badugu EEP, nik erranen dut urrats bat egin dute-la, urrats serio bat, izan ere duela zortzi urte ni neu nintzen, eta orain zortzi lagun dira. Sortu dute tekni-kari sarea herri eta elkargoetan, eta bai, urrundik ikusirik erranen dugu aitzinatzen ari garela. Baina zer era-gin ahal dugun gizartean, zer alda-tzen dugun... ikusi beharko litzateke egitura horren helburua. Dokumen-tu baten izenburuan agertzen da Hizkuntza Politika proiektua: "Hiz-tun osoak helburu, haur eta gazteak lehentasun", eta hori biziki oroko-rra da, orokorregia. Ez dakigu zen-bat gazte diren, zein den egiazko nahia, eta abar. Beraz, nire ustez, lan egiten dugu baina oraindik helbu-ruak hobeki finkatu behar dira, epeak, neurgailuak.

"Frantzian, lehen, hizkuntza gutxituak baztertzeko ziren, eta hiltzeko, trankilki, eta orain ikusten da ondarean sartzen direla, errespetatzen ditugula, baina aldi berean ahalbideak ez dizkiegu ematen"

Euskara teknikarien lana positiboa da zuretzat?

Nire ustez positiboa da lehen baino gehiago egiten baita. Problema da gizartean lan hori sarraraztea. Tekni-kariak eman dituzte, lan egiten dute, itzulpen asko egin dituzte eta abar, baina ene ustez, xorta bat dira itsaso-an, lehen urratsa, beharbada. Lanik emankorrena da eta izan da irakas-kuntzan. Horretan nik erranen nuke gero eta haur gehiago sartzen direla eskoletan euskara ikasten, baina horrek ez du esan nahi elebidunak izatea. Ez bada paradarik eskola eta gero euskaraz egiteko egungo bizian ez da ezer lortzen. Bereziki Iparral-dean, lanpostu guti dira lotuak euska-rari, orotara erranen dugu mila bat baino gutiago beharbada, zu barne. Ez naiz pesimista, galdetzen baldin badidazu euskara hilko den aski las-ter, nire ustez, ez, zerren eta eskoletan irakasten baita. Baina bestalde, behar-bada egunen batean latinaren gisan izanen da, era batez.

2007-10 urteetarako hizkuntza poli-tikarako proiektuaren funtsa "hiz-kuntz gogoa eta motibazioa da". Zer deritzozu?

Motibazio soila ez da eraginkorra izanen, beti kontra adibideak badi-

ra, baina orokorrean ez dut uste Iparraldeko gizartea motibatua denik euskara ikasteko eta biziaraz-teko. Horretaz mintza naiz *Bat* Soziolinguistika aldizkari 67. zen-bakian, gizarte eremuetan frantsesa eta euskararen tokiak konparatuz, haien arteko desoreka estrukturala agerraraziz.

Hizkuntza gutxituei buruzko aurreiri-tziak bizirik al daude?

Denetarik bada, Frantzian orokorki lehen aipatu dudan ideologia aldatu da pixka bat. Lehen, hizkuntza gutxituak baztertzeko ziren, eta hiltzeko, trankilki, eta orain ikusten da ondarean sartzen direla, errespetatzen ditugula, baina aldi berean ahalbideak ez dizkiegu ematen. Frantzia da estatu eta herri berezia hizkuntzekin, dakigun bezala, eta bakarrik Europako indar eragilea-rengatik aldatzen ari dira pixka bat, baina bortxaz, ez nahikunde argi batekin.

Laguntza falta horren erakusle da agian lege berririk ez ateratzea 2009a arte.

Ikusi beharko da lege hori nola ira-kurtzen duten, Konstituzioaren 2. –"Errepublikaren hizkuntza fran-tsesa da"– eta 75. artikulua horiek nola interpretatuko dituzten, baina nire ustez ez dugu deus gehiago eskuratuko lege horren bidez, Ipar Euskal Herriko kasuan bederen. Duela hamar urte horren kontra ziren, eta ez dira bat-batean alda-tuko.

Euskararentzat posible da gizarte elebakarra?

Gizarte elebakarra ez da posible, oraingo egoeran, ikusten bada zein den frantsesaren eta espainolaren indarra gure herrian. Sortu behar ditugu hizkuntza gutxituentzako eremu elebakarrak bizi daitezen –hemen adibideak dira ikastolak edota irratiak–. Baina Iparraldean gizarte osoa elebakarra izanen dela euskararekin... nik orain ez dut ikusten, ametsa da. Ikusirik orain-go gizarte modernoan gero eta hizkuntza gehiago menperatu behar ditugula, orduan, zertako baztertu besteak? ■

Bero-beroan

ONINTZA IRURETA

Miquel Siguanen gogoeta sarean

EUSKARAREN BERRIPAPERAN Miquel Siguan hizkuntzalari katalan ospetsuaren artikulua dator. *Hizkuntzak eta globalizazioa* du izena artikulua eta aurrerapen teknikoak globalizazioa nola eragin duen, eta horrek hizkuntzengan izan duen oihartzuna aztertu du.

www.euskara.euskadi.net/r59-bphizk/eu/

Kontseiluaren 10. urteurrena

ABENDUAREN 13AN ospatuko du Euskararen Gizarte Erakunde

Kontseiluak 10. urteurrena. Barakaldoko (Bizkaia) BECen izango da ekitaldia *Pauso bat barago* lemapean. Leloaren aldaketa ekarriko dute gogora, alegia, *Euskaraz bai* bihurtuko da orain arteko *Bai euskarari*. Hau da, euskararen aldeko jarrera erakustez gain euskaraz egin egin behar dela.

EraLan Topaketa

AZAROAREN 13AN izango da EraLan Ikerketa Proiektuaren Topaketa. Zamudioko Parke Teknologikoan egingo den topaketan lan munduan euskara erabiltzeko hainbat hausnarketa eta adibide praktikoa aurkeztuko da. www.soziolinguistika.org/eralan

Hizkuntza gutxituen biltzarreko edukiak sarean

UNESCO ETXEAk *Hizkuntza gutxituen erronkak globalizazio aroan* biltzarrean hainbat adituk emandako hitzaldiak eskura jarri ditu webgunean (www.unesco-eh.org). Horien artean dira Fernand de Varennes, Suzanne Romaine, Marielle Rispail eta Luistxo Fernandez.

BAHEA

www.blogak.com/garaigoikoa blogean Txerra Rodriguezek "Hegemonia edo (autozentroa)" izeneko artikulua idatzi du, gero eta gehiago aipatzen diren hegemonia esparruei buruz: "Euskaldunon komunitateak hegemonia esparruak eraiki behar ditu. Esaldi indartsua, bezain sinplea. Ba, nire ustez euskalgintzaren adar guztiak bat datoz esaldi honekin. Izan fishmanzale, izan odriozolazale, izan txepetxale, izan Kontseilua, Topagunea, Berria, euskara elkarte, Kafe antzoki edo dena delakoa. Gainera, askok erabili dute era batera edo bestera esaldi hau azken aldi honetan —nik neuk ere autozentramendua aipatu nuen—: Jon Sarasua, Mikel Irizar, Mikel Zalbide, Kike Amonarriz, Joxe Manuel Odriozola [blogen horien hausnarketen zuzeneko lotura dago].

Euskaldunon komunitateak hegemonia esparruak eraiki behar ditu. Eta zer demontre da hori? Ba, euskaldunok euskara nagusi izango diren esparruak eraiki behar ditugula, gure komunitatea biziberritzeko, indartzeko edo salbatzeko. Bakoitzak erabili dezala berak nahi duena. Batzuek esparru fisikoak nahiago izango dituzte (UEMA kasu), beste batzuek berriz esparru sozialak —auzo-etxe-komunitate hurbila, nahiz hurbiltasun soziala—, edo bestelako esparruak —komunikabideak, kultura, lan mundua, ...—.

Idea totem honen inguruan euskalgintza guztia biltzeko modurik bai? Behintzat Maltzagaraino, horrek esaten zuen moduan".

TALAIAN

Kutxa bakarra Euskal Herriarentzat

Berriro hasi da EAEko aurrezki kutxen bat-egitearen eztabaida. Biko fusioaz hitz egin da, BBK eta Kutxaren artekoaz, Arabako Vital eta Nafarroako CAN kanpoan utziz. Ikuspegi lokalista, eta gehienez, autonomista erabili da, Euskal Herria alboratuz. Euskal Herriak aurrera egiteko finantza erakunde indartsuak behar ditu eta aurrezki kutxa bakar hori izan liteke aukera.

Zetarako nahi dugu kutxa bakarra? Ez dugu banketxe moduan jardungo duen finantza erakundea nahi, alegia, eremu errentagarriena den horretan inbertituko duena, armagintzan esate baterako (BBVak eta beste hainbat erakunde hala egin dute). Ez dugu nahi ahalik eta etekin handiena atera eta bere akziodunen, eta bereziki akzio-gehiengodunen artean, ondo geratu nahi duen finantza erakundea. Gure gizarte eta herriaren beharrak aseko dituen kutxa bakarraren alde egingo dugu. Euskal Herrian inbertituko duen eta inbertsio espekulatiboak (Kutxari Andaluzian eta Levanten gertatutakoak gogoratu) egingo ez dituen kutxa bakarraren alde egingo dugu. Euskal Herria sozialki eta ekonomikoki egitura-ko duen kutxa bakarraren alde egingo dugu. Azpikontatazioa eta eskastasuna desagerraraziko dituen lan kontratazio ereduazazko duen kutxa bakarraren alde egingo dugu. Gizarte ekintza edukiz berrituko duen kutxa bakarraren alde egingo dugu. Gizarte zibilaren, eta ez alderdi politikoen, tresna izango den kutxa bakarraren alde egingo dugu.

Juan Mari Arregi

Eskoizian 2010ean izango da kontsulta

MONIKA DEL VALLE / ARGAZKI PRESS

HERRI KONTSULTAREN aurka-ko debekuaren aurrean, Jaur-laritzako hirukoak eta Aralarrek protesta egin zuten joan den larunbatean, *Hitza Hitz* festa-aldarrikapen ekitaldia burutuz. Ezintasuna, zuhurtasuna eta kalkulu politikoan kudeatutako protestak ordezkatu zuen herri kontsulta. Ezintasuna, herri kontsultaren alde direnen eta Estatuaren arteko indar harremnaren arteko desorekaren ispilu izan delako. EAJk eta PSOEk Espainiako aurrekontuetan lortutako akordioaren izaerak erakusten du zuhurtasuna eta kalkulu politikoaren nondik norakoa. Jeltzaleen pragmatismoaren keinu indartsuenetakoa izan da PSOE eta EAJren arteko trukaketa berri hau; eta Josu Jon Imaz EBBren lehendakaritza heldu izana eta transbertsalismoaren diskurtsoa ez zela kasualitatea adierazten du. Iru-diak irudi, protestarako molde berria eta tinkotasunaren arteko desoreka oso agerikoa izan da Gernika eta Gasteiz sinbolikoki lotu dituen hitz multzoan.

2007ko irailean Ibarretxe lehen-dakariak, hitzaldi berehaldikoan, herri kontsultaren proiektua iragarri zuenetik honen alde eramandako ekimen andana ez da txantxetakoia izan. Horien artean azpimarragarria Jose Luis Rodriguez Zapaterorekin itun berri bat bideratzeko egindako saioa, Loiolako aurre akordioak ere berriz mahai-gainera ateratzea ere ekarri zuena. Ibarretxe lehen lerroan, azken urtea herri kontsulta janzten jardun du Eusko Jaur-laritzak, erabaki eskubidean sinesten duen gizarte esparruaren eskuetan ilusio maila bat sortuz. Erabaki ahalmena gauzatu eta gatazkarekiko irtenbide gose diren sektore oso

zabalen nahiak asetzetik urruti gertatu da herri kontsultaren ekimena. Bat gehiago etsipenen zorroan biltzeko. Bat gehiago Estatua eta konstituzionalismoaren sendotasuna erakusteko.

ABERTZALETASUNAREN krisiaz gero eta gehiago hitz egiten da azken boladan eta ez da arrazoirik falta hausnarketa horretan. Sisiforen ahalginean behin eta berriz jarduteak aldapa are nekosoagoa egiten du, baina gainera harriari bultzaka ari direnen desadostasunek gorakoan arrakala sakonak sortzen badituzte...

Hortik urlia eta sandiaren deialdiak. Lekuaren sinbologiarekin norabidea ere finkatuz, ELAk Lizarragaraziren aldarri egin du ELBko nekazariak bultzatutako Merkatal Ganberatik. Ezker abertzaleak, jazarpenak uzten dizkion parentesi horietako bat baliatuz, Kursaaletik egin du independentziaren aldekoak biltzeko deia. Hirukoak eta Aralarrek, *Hitza Hitz* tartean, herri kontsultaren alde indarrak biltzera deitu dute, berau lehenago edo geroago gauzatu delakoan. Eta EAK, hitz jolasekin nahiko ez antza, eta independentziaren aldeko bere aldarri tinkoa luzatu berri du Lizarratik.

Ez du ez hodeiertz samurrik abertzaletasunak. EAJren bi arima ohi-

koak lehian, alderdiaren lema eta etorkizuneko erronkak nola uztartu asma ezinean, batean batek ekimena hartuz eta hurrengoan besteak burua erakutsiz. Legez kanpoko ezker abertzalea biolentzia, errepre-sioa eta ilegalizazioaren gurpilean jiraka. Eta gainerako indar abertzaleak mugimendu soberanista eratze-ko ohiko nahi eta ezinean.

Eskoziako SNPk kongresua egin zuen joan den asteburuan eta 2010erako independentziarako kontsulta egingo dutela berretsi du. Laborista eta kontserbadore britainiarrek irentsia dute egingo dela, eta independentziaren kontrako aurrekainan dira jada. Ondo da Zapaterori esatea ea han zergatik bai eta hemen ez, baina garrantzitsuen da erabaki eskubidearen aldeko indarrek galdera hori beren buruei egitea. Eta erantzuna ezin da biolentziaren estrategian bakarrik ezkutatu. Hori ere bai, baina ez hori bakarrik.

URRATS SENDOAGOekin ari da Patxi Lopez, abertzaletasunaren zuloak agertu eta bere alternatibaren sendotasuna gizarteratuz. Tentuz eta beldurrik eragin nahi izan barik, Espainiako Legebiltzarrerako hauteskundeetan hurbildutakoak mantendu guran, sozialistek euskal gizartearen eraldaketaz predikatzen dituztenak benetakoak direla erakusteko gogoz. Kontrakoa izango zela bazirudien ere, Estatuak herri kontsultaren gaiari emandako dandateko irmoak bere proiektuaren—konstituzionalismoaren— sendotasuna erakusteko baliatzen ari da oraingoz.

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Nigeriako deltan sutan daude Shell-ekin

Munduko petrolio ekoizle nagusienetakoa den Nigeriak egunean bi milioi upel “urre beltz” merkaturatzen ditu. Urrutiko autoak mugiaraziko dituzte. Baina Niger ibaiaren delta inguruko herritarrei, aberastasun harrigarri horrek, orain artean ez die ekarri hondamendia eta buruko mina baizik.

POISON FIRE FILMAK 28 MINUTU dirau eta Internetez ikus dezakezu. Niger ibaiaren deltan egin dute elkarlanean Europako ekipo txiki batek eta bertako herritarrek. Azken 50 urteotan petrolioaren ustiaketak naturari bezala gizakiei ekarri dien biziezinaz ari da.

1956an Shell multinazional herbeherearrak lehenbiziko petrolio iturria zabaldu zuen Nigerian, Oloibiri herrian. Gaur egun Nigeria da munduko petrolio esportatzaile nagusien zerrendan zortzigarren. Baina deltako herritarrak ez daude horregatik harro.

Filmaren hasieran honela mintzatu zaio kamerari Tina Esegi neska gaztea: “Zuek usatzen duzuen gasolina hemen ateratzen da. Horrek Nigeria aberastu ahal izan zuen, baina hona bazatoste ez duzue horrelakorik aurkituko. Okerren ingurumena dago. Ez daukagu non bizirik, ez ospitalerik, ezer ez daukagu. Hau ikusten ari zaren hori, begira, zuri gasolina hemendik iristen zaizu, baina ikusi nola bizi garen. Nik ikasketarik ez daukat, eskola garestiegia delako”.

Niger ibaiaren delta hondamendian dago, mende erdiz petrolioaren bilaketa eta ustiaketak eragindako txikioengatik. Kalkulatzen da milioi eta erdi tona petrolio isuri dela bertako erreka, soro eta oihanetan, petrolio isurketen historian ikurra den Exxon Valdez ontziak zeramana halako 50. Munduak txintik esan gabe Nigeriako

itsas bazterrean urtero Exxon Valdez bat lehertu izan balitz bezala.

Baina gainera, petrolioak berekin dakarren gas naturala ez da aprobetxatzen eta erre egiten da, putzuen inguruan, herrien aldamenean, oihanean... edonon. Erretzean negutegi eragina duen gasa sortzen da: 18 milioi kotxek adinako gasa. Saharaz behekitiko herrialde guztiek baino negutegi gas gehiago isurtzen du Nigeriak bakarrik.

Gertatzen da Nigeriako petrolioak nahastuta besteek baino askoz gas natural gehiago daukatela. Lur azpiko presiopean gasa likido dago, eta lurrazalera atera arte ezin da petroliotik bereizi. Beste herrialde askotan gas natural hau bildu eta saldu egiten da, baina Nigeriak ez dauka azpiegitura egokirik. Besterik ezean posible lukete erretzean elektrizitatea sortzea, baina horretarako ere inbertsiorik ez dute egin nahi multinazionalak, eta kanpo librean hodiak sutan dauzkate, gau eta egun, inguruak kutsatuz, suteak eta leherketak eraginez.

Gasa modu masibo horretan kixkaltzeak dakartzan ondorioak ez dira aztertu, ez Nigerian bederen. Gobernuak deltan daukan ordezkariek aitortu du uraren analisi oinarritzkoena egiteko ere ez daukatela laborategirik. Ikerketarik egon gabe ere herritarrek igarri diote eta kexu dira. Pertsonen osasuna hondatzen du, eritasunak ugartzen, begietako gaitzak, abortuak,

arnasbideetako arazoak, kantzerren ugalketa... Nekazariak kexu dira uztak urritu direlako, haizeak barreiatutako toxinek lurra azidifikatzeagatik.

Airea kutsaturik eta urak zer esanik ez. 5.000tik gora dira hemen 50 urteotan suertatutako olio isurketa handiak. Deltako lautadak oihanez eta erreka beteta daude, euriaren edo marearen arabera urak alde batera edo bestera doaz zingiretan, eta petrolioak dena kutsatu du bere likaz. Arrainak akabatzen ditu, itsaskiak desagerrarazten, landaredia suntsitzen. Uraren erresuman familiei burukominak ematen dizkie egunero ur garbia eskuratu beharrak.

Gobernuaren gaintik multinazionala

Poison Fire filmak Nigeriako deltako herrietan bizibaldintzak hobetzeko lanean ari diren ekintzaileei egin die jarraipena. Petrolioak izorratutako baso, alor eta errioak erakusten dituzte. Beren haserrea azaltzen dute. Gero bideoak erakusten du ekintzaile horietako batzuek egingo duten bidaia berezia.

Shell multinazional herbeherearra da Nigeriako triskantza horien ardurduna, eta lekuan bertan egindako negozioazietatik ezertara iritsi ez direnez, Europako militante batzuen laguntzarekin Shellek Herbeheretan burutuko duen akziodunen batzarrean hitz egiten saiatuko dira.

Argazki handian, Nigeriako milaka sute basatietako bat filmatzen ari da *Poison Fire*ko ekipoa. Goiko txikian, errodajeko beste une bat. Bideomakinarekin ari dena da kronikan aipatzen den Tina Esegi. Beheko aldean Jonah Gbemre ageri da biloba besoetan duela. Iwherekan komunitatean "Ibegurako Che" deitzen dioten sindikalista zahar baina sasoiko honek eraman zuen auzitara Shell konpainia 2005ean. Auzia irabazi eta epaileek legearen aurkakotzat jo zituzten petrolio zelaletako gas erreketak. Keak eraman zuen epaia.

Nigeriako *Environmental Rights Action* (Ingurumen Eskubideen aldeko Ekintza) erakundearen ordezkari-tza bat doa, buruzagi Ifie Lott duela. Shellen urteroko akziodunen biltzarrean, Lottek lortuko du presidenteari galdegitea ea zer pentsatzen duten egitea Nigeriako kutsadura eta erreketak behingoz bukatzeko. Bai presidentearen erantzuna eta bai konpainiaren abokatuarena irakurleak erraz ikusi eta entzun ditzake Interneten *Poison Fire*ren gunean. Baita Shellek Nigerian daukan arduradunarena ere. Itxaropen gutxi alde horretatik: zer egin ikertzen ari omen dira, bertako agintariekin elkarlanean.

Gero ekipoa Nigeriara itzuliko da, eta mugimenduak biltzen dituen herritarrei erakutsiko dizkio bideoan

hartutako irudiak. Erantzunekin ez dira asko poztu.

Filmaren bukaera aldean epaile nigeriar baten irudiak erakusten ditu kamerak. Benin City-ko auzitegi batean erabaki baitute petrolioarekin datorren gas naturala erretzea ilegala dela, giza eskubideen kontra doalako. Epaitegi honek erabaki du hori legearen kontra doala, konstituzioaren kontrakoa delako, eta Shellek ariera hori eten egin behar duela. Baina legearen zirriztuez baliatuz, epaia betetzea atzeratzea lortzen du beti. Zinismoan urrats bat aurrerago eginez, Shelleko nagusiek Nigeriako agintariei egozten diete errua, "badakizu Nigerian agintariak nola dauden ustelduta". Militanteek ematen diete erantzuna: "Eta orduan, Nigeria nahiko gardenena eta

demokratikoa ez bada, zergatik egiten ditu negozioak Shellek hemengo agintariekin?". Baina Shellen besoa urrun iristen da: 2005ean herritarrek irabazitako auziaren dosierra 2007an "galdu" egin zen, eta epailea Nigeriako beste muturrera bidali zuten.

*Poison Fire*ren zuzendaria Lars Johansson da. Lehendik lan gehiago eginak badiu lekuko ekintzaile sozialekin, berak *participatory video* deitzen duen eta euskaraz "auzolaneko bideo" esango genukeen formula erabiliz.

Johansson *The Ecologist* hilabetekariak elkarrizketatu du eta esplikatu du nola lortu duen filma egitea beste kazetari asko arrestatu edo kanporatu dituzten lekuan. Bertako militanteekin elkarlanean tentu handiz jokatu behar izan du, baina ordainetan lortu du militarrek ere nahiko bakean uztea.

Nigeriako delta militarizatuta dauka gobernuak. Soldaduen kontra gerrilla bat baino gehiago ere ari dira, sarritan gerrilla klasiko baino armada pribatu direnak. Hauen buruzagiekin ere mintzatu dira filmaren egileak, baina "horiekin egindako elkarrizketak ez sartzea erabaki dugu. Komunikabideen irrikaz daude eta munduko prentsaren arreta gure laguntzarik gabe ere lortzen dute. Baina oinezko jendea ez dago horien alde. Niger ibaiaren deltan, beste edonon bezala, ororen gainetik jendeak bakea nahi du". Bakean, baina Shellek itzali ditzala suak eta txukundu kaltetutako paraiek. ■

www.argia.com/nethurbil.php
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Z E R B I T Z U A

**Beti
hurbilago.**

Zerbitzu integrala,
pertsionalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani kalea - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

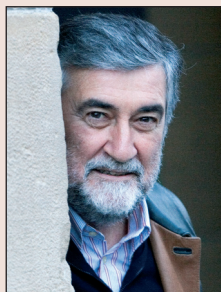
Eredu ekonomikoaren aldaketarantz?

Atzean geratzen ari dira “estatua da ekonomiaren arazoa” bezalako esaldiak. Horrekin adierazi nahi zen II. Mundu Gerra ostean gauzatu zen politika ekonomiko keynesiarra saihestu behar zela eta estatua liberatu, bereak eginik zeuzkan jarduera gehienetarik. Horrela, enpresa publikoak, osasungintza, laguntza sozialak eta abar, esku pribatuetan utzi behar ziren. Izan ere, hirurogeita hamarretako estankamendu ekonomikoa estatuak zama ekonomiko handiegia zuelako uste baitzuten neoliberalak.

Politika ekonomiko neoliberalak indartsu aplikatu zituztenak, batik bat, Reaganek eta Thatcherrek zuzendutako agintaritzak izan ziren eta mandatari hauek utzitako ildoak herrialde gehienetara iritsi zen; disfuntzio ekonomiko guztien konponbidea merkatu libre eta arautu gabeek ekarriko zutela aldarrikatzen zen foru ekonomiko eta unibertsitate gehienetan. Eta horrela funtzionatu du ekonomiak azken 25-30 urte hauetan eta funtzionatzeko modu horren ondorioak orain ari zaizkigu azaltzen, nahiz aspaldidanik susmoak egon bazeuden burbuilaren gainean hazten ari zitezkeelako zenbait herrialdetako ekonomiak.

Denboraldi honetan guztian, hogeita hamar urte inguruan, merkatu libre honek ahalbidetu du zenbait enpresa erraldoietako langile eta zuzendarien arteko sarrera aldeak 1/30etik 1/500era igotzea, gehiago ez denean. Bestalde, finantzak, enpresak eta politika lotzen dituzten pertsonen sarea indartu egin da, eta erraza zaie sektore batetik bestera jauzi egitea, zaila izanez kasta horretan sartzea, hautatu batzuentzat besterik ez baita; izenik eman gabe ere geure artean baditugu horrelako hainbat pertsona.

Orain, aldiz, harrigarria egiten zaigu agintari horiek, ekonomia hondamendira eramanez bitartean onurak besterik eskuratu ez dituztenak, proposatzea kapitalismoa birformulatu egin behar dela. Azken finean, azeria oilategia zaintzen jartzea bezala izango da. Nork sinetsiko du Bushen administrazioa, Europa-

MADDI SOROKA

ko Batasuneko agintariak, Errusiako magnateak edo Txinako diktadoreak zerbait egiteko prest daudela kapitalismoak ematen dizkien abantailak banatzeko? Bada, hauen esku geratuko da kapitalismoaren birformulazioa, besterik egiten ez bada behintzat.

Beraz, datozen hamarkadetan jendarte zibilaren erronketako bat agintari kasta hau kontrolatzeko bideak urratzea izan beharko luke, agintari politiko etikodunci indarra emanez. Norabide honetan, pozgarria izan da Paul Krugman bezalako ekonomialari bati Nobel Saria ematea, teoria ekonomikoan haizeak aldatzen hasi bailiran. Izan ere, aspaldidanik ari da ekonomialari hau esaten jendartearen ematen diren alde ekonomikoetan daudela arazoak, errenta zuzenago banatu behar

Nork sinetsiko du Bushen administrazioa,
Europako Batasuneko agintariak, Errusiako magnateak
edo Txinako diktadoreak zerbait egiteko prest daudela
kapitalismoak ematen dizkien abantailak banatzeko?

Bada, hauen esku geratuko da kapitalismoaren
birformulazioa, besterik egiten ez bada behintzat

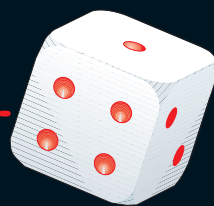

dela eta horretarako estatuak protagonismoa irabazi behar duela ekonomian. Badirudi, pentsamendu neoliberalen alternatiba eratzen ari dela eta hori da seinale ezin hobea erredu ekonomikoa aldatzeko edo daukaguna gizatiarrago eta demokratikoago bihurtzeko.

Norabide honetan, Obama presidente hautatzeak ere ekonomian etika pixka bat irabazteko ondo etorriko da, nahiz AEBetako lobby ekonomikoek erraz ez dioten jarriko. Hala ere, gaur egungo agintariengandik baino gehiago espero dezakegu, batik bat jendarte zibilak, antolatuta, etengabeko presioa egiten baldin badio, hor baitago gakoa. ■

ASTE HONETAKO

zozketak

Katamalo zuzenean

Erantzi

4 CD opari

Soraluze GIPUZKOA

www.hotsak.com

1

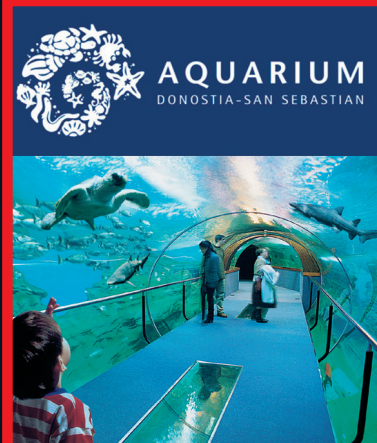
Azurmendi Jatetxea

Afaria 2 lagunentzat

Legina auzoa
Larrabetzu BIZKAIA

www.azurmendi.biz

2

Donostiako Aquariuma

5 harpidedunentzat bina sarrera

Carlos Blasco de Imaz plaza, 1
Donostia, GIPUZKOA

www.aquariumss.com

3

Urruti Sport

Bi lekuko parapentean hegaldia, bi lagunentzat

J.M. Soroa, 20
Donostia GIPUZKOA

www.urruti.com

4

Kirolaz badakit

2 mahai jolas opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

GUIKURI NEKAZALTURISMOA

- Maria Jesus Zubikarai Erkiaga (Markina-Xemein)

HOTSAK DANTZAN

- Josune Irastorza Aizpeolea (Zegama)
- Iñigo Eriz Unzueta (Aramaio)
- Jon Andoni Egiluz Bergara (Bilbo)
- Javier Iraeta Narbaiza (Durango)

CHILLIDA - LEKU MUSEOA

- German Orbegozo Orbegozo (Donostia)
- Anoetako Udal Liburutegia (Anoeta)

OLABERRIAKO KARTINGA

- Jose Garaizabal Aizpurua (Elorrio)
- M. Pilar Zeberio Begiristain (Andoain)
- Juan Mari Etxabe Peñagarikano (Zarautz)
- Mikel Vilches Plaza (Iruñea)
- Mikel Arrazola Aranzadi (Donostia)

ZIZTADAK

- Koldo Artola Iraeta (Zarautz)
- Alfredo Navarro Los Arcos (Iruñea)

EUSKALERRIA IRRATIAK

20 URTE

ENTXUFERIK GABE

IRRATSAIO IKUSGARRIA

AZAROAREN 7AN, 19:00ETAN, BARAÑAINGO AUDITORIOAN

**FERMIN MUGURUZA
TRIO AKUSTIKOA**

**CHEESE AND ROAD ENSEMBLE
HESIAN ALAIKAPELA**

**ELKARRIZKETAK
EGOI MARTINEZ
OINATZ BENGOTXEA
OIER SANJURJO
HEDOI ETXARTE...**

**LEHIAKETA
KIKE AMONARRIZ
ILASKI SERRANO
GONBIDAPENAK:
948 17 01 51
administrazioa@euskalerriai.com**

ANTOLATZAILEA:

2 euskalerriairratia
fm91.4

BABESLEA:

UDALBIDE
ELKARLAN • ELKARTEA

LAGUNTZAILEAK:

Auditorio Barañain
Auditorioa

